

CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII

Promovarea diversității și interculturalității

Clasa a II-a

Autor,

Prof. înv. primar: Penaru Eugenia-Nadia

Școala Gimnazială Nr. 3 Buftea

Proiect derulat de

Implicarea este cheia fundamentală a succesului!

Pablo Picasso

Proiect derulat de

I. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina opțională „Promovarea diversității și interculturalității”, reprezintă o ofertă de Curriculum la decizia școlii adresată elevilor din clasa a II-a, cu durata de 1 oră pe săptămână.

Convenția cu privire la drepturile copilului instituie o nouă viziune asupra copilului. Acesta este definit ca o ființă în sens deplin, în globalitatea ei și luând în considerare toate aspectele vieții sale. Consacrând copilul ca subiect de drept, titular de drepturi și obligații, Convenția reprezintă o schimbare de paradigmă cât privește situația copilului și a drepturilor sale. Textul Convenției este redactat pe baza Declarației Universale a Drepturilor Omului (1948) și a Declarației privind drepturile copilului (1959) și completează ansamblul important de instrumente internaționale de garantare și protecție a drepturilor omului. El nu este însă o simplă reluare a Declarației privind drepturile copilului, document care nu putea asigura o protecție eficace a drepturilor copilului. Convenția a actualizat Declarația din 1959 cât privește fondul, incluzând noi drepturi, redactându-l în așa fel încât să impună statelor obligații juridice.¹ Importanța Convenției este în primul rând simbolică, ea este un act de referință având menirea să sensibilizeze, să mobilizeze voința și angajamentul politic în favoarea protecției și promovării drepturilor copilului la nivel național și global. Convenția este compusă din 54 articole și două Protocoale facultative (adoptate la 2 mai 2002). Primul Protocol interzice implicarea copiilor în conflicte armate², iar cel de-al doilea Protocol facultativ interzice vânzarea acestora, prostituția și pornografia infantilă³. Un al treilea Protocol facultativ, adoptat în decembrie 2011 (și intrat în vigoare în 2014), se referă la procedura comunicărilor, și care

¹. Despre importanța și semnificația Convenției a se vedea diferite articole pe site-urile Înalțului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului, pe <https://www.ohchr.org/FR/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>, site UNICEF, pe <https://www.unicef.org/childrights-convention#Learn>, UNESCO, La Convention relative aux droits de l'enfant. Contribution de l'UNESCO, UNESCO, 1995, pe http://www.unesco.org/education/pdf/34_72_f.pdf, Organizația Salvați Copii România, Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, pe <https://www.salvaticopiii.ro/ce-facem/drepturile-copilului/conventia-onu-cu-privire-la-drepturile-copilului> De asemenea, drepturile copilului au devenit un important domeniu de cercetare academică, în special după adoptarea Convenției cu privire la drepturile copilului. Recomandăm, pentru o revista a literaturii academice centrată pe Convenție, Reynaert, et al., „A Review of Children's Rights Litterature since the Adoption of the United Nations Convention on the Rights of Child”, Sage Journals, 2009, republicat 2014, pe <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.847.9687&rep=rep1&type=pdf>

² A se vedea Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la implicarea copiilor în conflicte armate, pe http://irido.ro/irido/pdf/115_ro.pdf.

³ A se vedea Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, pe http://irido.ro/irido/pdf/116_ro.pdf

Proiect derulat de

permite copiilor sau reprezentanților acestora să depună plângeri pentru încălcarea drepturilor copilului⁴. Convenția cu privire la drepturile copilului se axează pe 4 principii fundamentale: nediscriminarea (art. 2), interesul superior al copilului (art. 3), viața, supraviețuirea și dezvoltarea copilului (art. 6), respectarea opiniilor copilului (art. 12).⁵

a) Principiul nediscriminării – afirmă că statele părți trebuie să garanteze protecția completă contra discriminării de orice natură (etnică, națională, pe bază de sex etc.) și să creeze un climat de progres social, de justiție și de egalitate.

b) Prioritatea acordată interesului superior al copilului – conform acestui principiu, interesul superior al copilului trebuie să ghideze toate deciziile și acțiunile guvernelor, toate dispozițiile legale, toate deciziile judiciare și administrative, toate proiectele, programele și serviciile care au impact asupra copiilor, toate acțiunile și deciziile ONG-urilor.

c) Principiul supraviețuirii și dezvoltării – conform acestui principiu, statele trebuie să utilizeze toate resursele necesare pentru a proteja dreptul copilului la viață, dezvoltarea copiilor fiind decisivă pentru prosperitatea viitoare a societății.

d) Principiul respectării opiniilor copilului care permite participarea lui efectivă la deciziile care îl afectează.

În condițiile socioistorice de mobilitate demografică, de emigrare, schimb de experiență, ajutor reciproc, apartenența la Comunitatea Europeană, la Comunitatea Euro-Atlantică impune cu necesitate acceptarea realității multiculturale și interculturale. Studiarea și comprehensiunea diversității etnice și culturale trebuie să fie o prioritate în educație, deoarece trăim într-o lume ce devine din ce în ce mai interdependentă și bună înțelegere reciprocă în plan global trebuie să reprezinte un comportament obligatoriu al educației.

Pentru o înțelegere adecvată a termenului interculturalitate ne propunem, întâi de toate, să înțelegem conceptul de cultură în paradigma antropologiei culturale - de exemplu, așa cum o definesc Ralph Linton

⁴ A se vedea textul Protocolului, în versiune originală, pe site-ul Înaltului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului, <https://www.ohchr.org/FR/ProfessionalInterest/Pages/OPICCRC.aspx>

⁵ Pentru prezentarea și explicarea fiecărui principiu a se vedea Hodgkin R., Newell P., Manual pentru implementarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului, ediție revizuită, UNICEF, 2004, pp. 23-43 (principiul nediscriminării), pp. 47-57 (interesul superior al copilului), pp.113-123 (dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare) și pp. 187-213 (principiul respectării opiniilor copilului).

și Chambart de Lauwe. După Ralph Linton, cultura este o configurare a comportamentelor învățate și a rezultatelor lor, împărtășite și transmise de către membrii unei societăți date [1968:63]. P-Henry Chambart de Lauwe clasifică abordările culturii astfel:

1. cultura ca dezvoltare a persoanei în societate;
2. culturile proprii unor societăți;
3. problema dezvoltării unei culturi universale [1970:20].

Acceptând aceste abordări, susținem ideea că interculturalitatea înseamnă interacțiune, schimb de valori, cunoștințe, idei, obiceiuri, înseamnă conștientizarea diferențelor și respectarea lor.

Dialogul intercultural se fundamentează pe dualitatea identitate - alteritate. Din punct de vedere psihologic, nevoia de identitate (etnică, culturală, lingvistică) este o condiție a echilibrului psihic uman.

Nevoia de alteritate, de raportare la altul asigură posibilitatea dialogului și-i dă temei acestuia. Educația toleranței față de alteritate presupune schimbări profunde de gândire, de implicare afectivă și de poziționare atitudinală. În contextul interferenței culturilor, dialogul intercultural creează deschideri de cunoaștere reciprocă a membrilor comunităților naționale și prin valorile proprii deschiderii de cunoaștere, acceptare și respectare a diferențelor.

Școala are o responsabilitate majoră pentru educația multiculturală și interculturală a copiilor și tinerilor. Deschiderile spre dialogul cultural și intercultural sunt oferite de curriculum. Obiectivul esențial al educației este adaptarea și integrarea tinerilor în societatea pluralistă, multiculturală. Procesul educațional presupune transmiterea de cunoștințe, iar aceste cunoștințe trebuie să ajute individul să trăiască și să interacționeze cu ceilalți. În viziunea lui C. Cucos, comunicarea interculturală este tranzacția valorică însoțită de înțelegerea semnificațiilor adiacente între persoane sau grupuri care fac parte din culturi diferite.

Scopul general al educației interculturale constă în favorizarea și dezvoltarea capacităților de întreținere a raporturilor mutuale între diferite categorii socioculturale, minoritare sau majoritare, cu o configurație etnică, națională distinctă. Abordarea interculturalității în educație pleacă de la ideea că o mai bună înțelegere între oameni este posibilă. Educația interculturală se reliefează în toate disciplinele de învățământ, promovând toleranța, respectarea drepturilor omului și îndemnând la reflecția asupra problemelor contemporane legate de evenimente cotidiene.

Prezentul program se adresează în special cadrelor didactice care își desfășoară activitatea didactică în comunități ce au în componență copii ce provin din medii sociale vulnerabile-romi și nu numai și care își asumă rolul de facilitatori ai dezvoltării armonioase a copilului și adolescentului, a stării lui de bine, a incluziunii sale într-o societate aflată într-o continuă schimbare. Cadrele didactice sunt acelea care trebuie să contribuie la formarea reprezentărilor sociale, la acceptarea reciprocă, la învățarea conceptelor

Proiect derulat de

de bază despre drepturile omului, pace, toleranță, comunicare interculturală și să implementeze în comportamentul practic al copiilor noțiunile referitoare la demnitate, libertate, justiție, nonviolență, negociere, cooperare. Astfel se va contribui la înlăturarea barierelor ce stau în fața comunicării interculturale.

Prin elaborarea unei oferte de curriculum școlar **Promovarea diversității și interculturalității**, ca disciplină opțională s-a urmărit dezvoltarea responsabilității sociale și al solidarității cu grupuri defavorizate, dar și promovarea în egală măsură a respectării principiului egalității în comportamentul de zi cu zi. Produsul intelectual va urmări dezvoltarea unor competențe precum:

- dezvoltarea unui comportament social activ și responsabil
- participarea la luarea deciziilor și rezolvarea problemelor comunității
- cooperarea între grupuri diverse și multiple
- capacitate de dialog intercultural și cooperare.

Acest curriculum este conectat cu următoarele competențe cheie din profilul de formare al absolventului:

- ✚ Exprimarea unor gânduri, păreri, emoții în cadrul unor mesaje simple în context familiar de comunicare;
- ✚ Manifestarea interesului pentru sănătatea propriei persoane și pentru un mediu curat;
- ✚ Formularea de întrebări pentru clarificarea unei sarcini de lucru;
- ✚ Manifestarea interesului pentru autocunoaștere;
- ✚ Punerea în practică a unor norme elementare de conduită în contexte cotidiene;
- ✚ Asumarea unor roluri și responsabilități prin participarea la acțiuni în contexte de viață din mediul cunoscut;
- ✚ Recunoașterea și respectarea diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.)
- ✚ Manifestarea curiozității în abordarea de sarcini noi și neobișnuite de învățare, fără teama de a greși;
- ✚ Asumarea unor sarcini simple de lucru, care implică hotărâre, angajament în realizarea unor obiective, inițiativă, creativitate, cooperare cu ceilalți;
- ✚ Identificarea utilității unor meserii/profesii pentru membrii comunității;
- ✚ Recunoașterea unor elemente ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;

Proiect derulat de

- ✦ Exprimarea bucuriei de a crea prin realizarea de lucrări simple și prin explorarea mai multor medii și forme de expresivitate;
- ✦ Participarea la proiecte culturale (artistice, sportive, de popularizare) organizate în școală și în activități extracurriculare.

Acestea definesc impactul pe care acest opțional îl poate determina la nivelul elevilor care îl urmează.

Obiectivele urmărite în cadrul Curriculumului la Decizia Școlii- **Promovarea diversității și interculturalității** vizează:

1. *respectarea diversității, toleranță și solidaritate*- eliminând tentativele de marginalizare sau chiar discriminare;
2. *cooperarea între grupuri diverse și multiple*
3. *crearea unei culturi incuzive la nivelul școlii*
4. *păstrarea și apărarea diversității culturale*- transmiterea valorilor unei culturi fără anihilarea principiilor celeilalte;

II. COMPETENȚELE GENERALE ȘI SPECIFICE- Caracteristici generale

Curriculumul național pentru învățământul primar și gimnazial se axează pe opt domenii de competențe cheie care determină profilul de formare a elevului: competența de comunicare în limba română și în limba maternă, în cazul minorităților naționale; competențe de comunicare în limbi străine; competențe de bază de matematică, științe și tehnologie; competențe digitale de utilizare a tehnologiei informației ca instrument de învățare și cunoaștere; competențe sociale și civice; competențe antreprenoriale; competențe de sensibilizare și de expresie culturală; competența de a învăța să înveți.

Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, capacități și abilități de aplicare, operare și transfer al achizițiilor care permit desfășurarea cu succes a unei activități, rezolvarea eficientă a unei probleme sau situații. Cunoștințele reprezintă produse ale cunoașterii umane (reprezentări, concepte, normele, principii) care compun conținuturile învățării. Cunoștințele se însușesc în structuri organizate, ca elemente ale disciplinelor școlare, ale domeniilor experiențiale. Capacitățile vizează un sistem de însușiri funcționale și operaționale care permit posibilitatea reușitei, chiar a obținerii unei performanțe deosebite într-un domeniu de activitate. De exemplu capacitatea de învățare, de comunicare, de concentrare a atenției și de perseverență în realizarea sarcinii, capacitatea de punere în practică a cunoștințelor achiziționate, capacitatea de rezolvare de probleme, de sesizare a semnificațiilor.

Atitudinile reprezintă modalități de raportare comportamentală cognitivă și afective la diferite aspecte ale realității: atitudinea față de învățare, față de muncă. Abilitățile reprezintă capacitatea de a aplica și de a utiliza cu ușurință, eficient cunoștințe pentru a duce la îndeplinire sarcini și pentru a rezolva probleme: abilități sociale, abilități emoționale, abilități intelectuale.

Aptitudinile reprezintă un complex de însușiri individuale înnăscute sau dobândite care sporesc posibilitatea unui randament superior în anumite tipuri de activități: aptitudini artistice, motorii, intelectuale, cognitive, aptitudinea de a gândi independent.

Abordarea curriculumului pentru clasele primare în manieră integrată, planificarea conținuturilor și a unităților de învățare axându-ne pe competențele prevăzute în programa școlară, derularea unor proiecte educaționale sau tematice, a unor activități extracurriculare sunt câteva din modalități practice de abordare didactică care contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor specifice și generale contribuind astfel la conturarea profilului absolventului de clasa a IV-a din perspectiva competențelor cheie de nivel elementar.

1. Dezvoltarea unui comportament social activ și responsabil, bazat pe respectarea principiului egalității.
2. Îmbunătățirea capacității de dialog intercultural și cooperare.
3. Creșterea stimei de sine, prin încurajarea unei atitudini naturale și a unei culturi incluzive.

III. COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea unui comportament social activ și responsabil, bazat pe respectarea principiului egalității.

Obiective de referință

*La sfârșitul clasei a II-a elevul
va fi capabil:*

- 1.1. identificarea calității de persoană pe care orice om o are
- 1.2. stabilirea drepturilor respectate/încălcate în situațiile date
- 1.3. găsirea unor soluții eficiente pentru „situațiile problemă”

Exemple de activități de învățare

- Pe parcursul clasei -a II-a se recomandă
derularea următoarelor activități:*
- colorare/desenare a imaginilor care reprezintă persoane;
 - jocuri de rol cu exemple de drepturile copiilor respectate/încălcate;
 - organizarea unor discuții de grup prin care elevii formulează întrebări referitoare la probleme concrete privind drepturile copilului (“Ce?, Cine?, Unde?, Când? De ce?”);
 - povestiri orale;
 - analiza unor situații de discriminare, abuz, violență;
 - prezentarea unor soluții pentru situațiile prezentate;
 - organizarea unor jocuri de rol care să stimuleze găsirea soluții /răspunsuri ” Dacă aș fi în locul tău, aș proceda astfel!;
 - discuții de grup care să vizeze exprimarea propriilor

Proiect derulat de

1.4. ilustrarea unor exemple de participare civică

- părerii privind unele situații prezentate în media;
- realizarea de desene, creații plastice/literare;
- realizarea unor expoziții cu materiale create sau procurate de elevi;

2. Îmbunătățirea capacității de dialog intercultural și cooperare cu colegii pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru.

2.1 dezvoltarea capacității de comunicare cu colegii

- exerciții-joc pe diferite situații de comunicare;

2.2 prezentarea unor elemente relevante pentru apartenența la comunitatea locală

- realizarea unor desene, colaje, machete;
- joc de rol;
- participarea la seșători alături de bunicii din clasă;

2.3. realizarea unor machete, miniproiecte pe diferite teme

- discuții de grup;
- realizarea unor obiecte specifice (podoabe, unelte) ;
- miniproiecte;

3. Creșterea stimei de sine, prin încurajarea unei atitudini naturale și a unei culturi incluzive.

3.1 dezvoltarea capacității de cooperare între grupurile de lucru

- organizarea unor jocuri pe grupe de lucru simple/mixte de tipul reporter/intervievat care să vizeze incluziunea ;
- simularea modului în care este necesar să se comporte membrii unui grup atunci când ceilalți au păreri/opinii diferite;

3.2 formarea unor reprezentări corecte asupra sinelui și celorlalți

- descrierea propriei persoane în relațiile cu ceilalți;
- diferențe și asemănări în reprezentările asupra oamenilor;

3.3. exprimarea propriei opinii referitor la incluziunea copiilor proveniți din grupuri vulnerabile

- vizionarea de povești/filmulețe cu accent pe formarea, acceptarea unor valori pozitive;
- activități în aer liber;

Proiect derulat de

3.4. manifestarea un comportament civic
- joc de rol- Dacă aş fi....;

- dezbateri pe o temă aleasă; responsabil
- miniproiecte;
- activităţi practice în şcoală/comunitate.

IV. CONȚINUTURI

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Domenii de conținut	Conținuturi
Drepturile copilului	<ul style="list-style-type: none"> • Drepturile omului/copilului pe înțelesul tuturor • Drepturi respectate/drepturi încălcate
Familia, un mediu de viață sănătos!	<ul style="list-style-type: none"> • Părinții, un exemplu pentru educația copiilor • Familia și școala- rol în formarea personalității copilului • Cauzele abandonului școlar • Împreună găsim cele mai bune soluții!
Diferiți, dar totuși la fel...	<ul style="list-style-type: none"> • Recompense și satisfacție • Porecle și etichetări • Așa DA, așa NU! • ”Ce vrei să te faci când vei fi mare”?
Violență, discriminare, abuz, valori umanitare	<ul style="list-style-type: none"> • Jocul – între dinamism și agresivitate • Răspunsul la agresivitatea celorlalți • Discriminare&acceptare • Abuzul adulților asupra copiilor

Proiect derulat de

V. SUGESTII METODOLOGICE

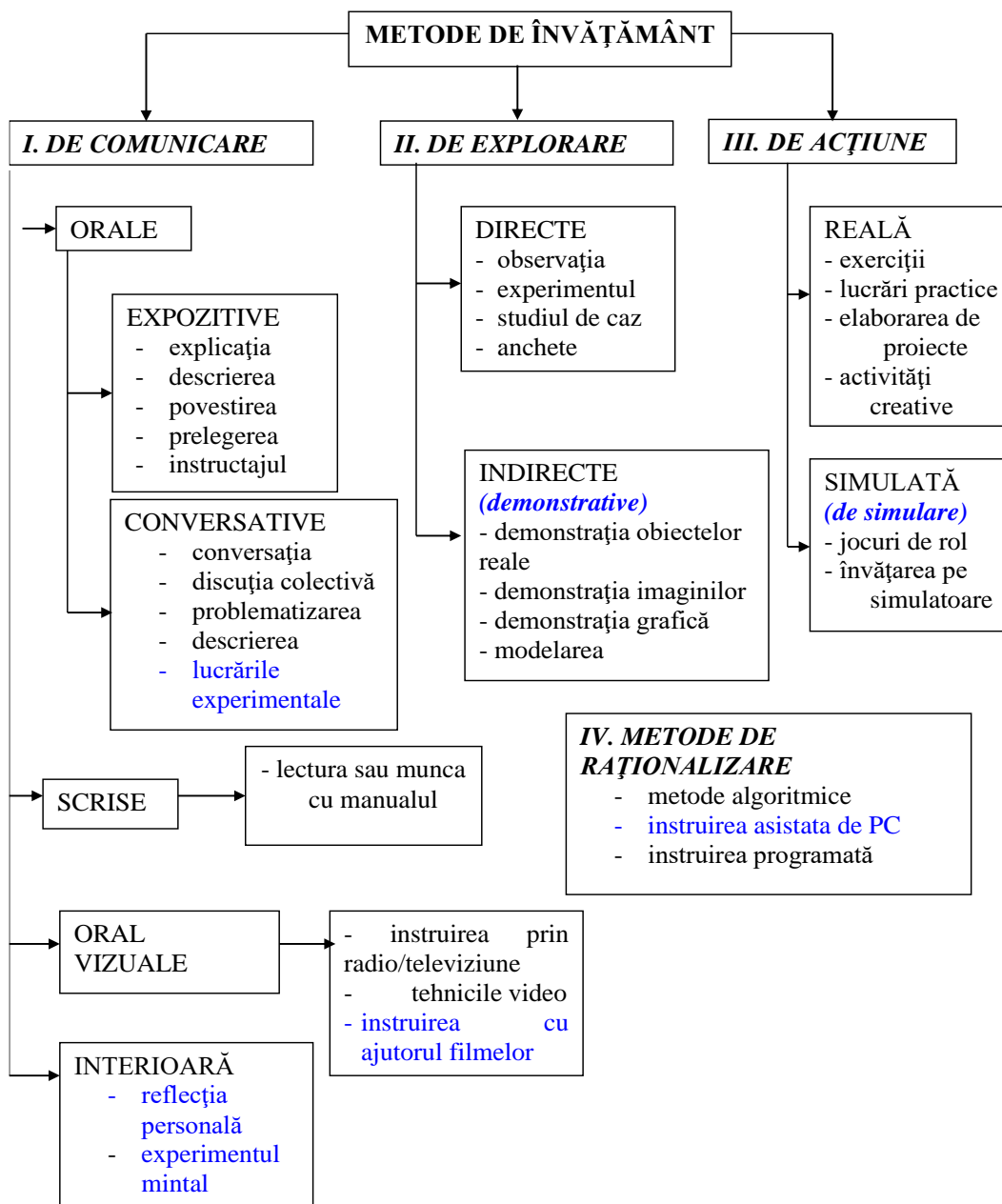
Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

V.1. Activități în contexte formale

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei opționale „Promovarea diversității și interculturalității” se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

Orice strategie este rezultatul interacțiunii mai multor metode și procedee. În mod obișnuit, profesorul folosește pentru predarea unei lecții mai multe metode de învățământ. Alegerea metodelor se face ținând cont de realizarea scopului urmărit, de dezvoltarea elevilor, specificul lecției respective precum și de mijloacele de învățământ care-i sunt la dispoziție.

După izvorul său sau sursa cunoașterii, inițiat de I. Cerghit și preluat ulterior de majoritatea pedagogilor români metodele pot fi clasificate astfel:

Proiect derulat de

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- strategii euristice (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, schimbul liber de opinii, dezbatere, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);
- strategii algoritmice (bazate, de exemplu, pe exerciții de identificare, redactare individuală sau pe echipe a unor scrisori);
- strategii explicativ-demonstrative (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, elaborarea unor sesizări);
- strategii mixte, inductiv-deductive și deductiv-inductive (realizate, de exemplu, prin alcătuirea unor portofolii);
- strategii algoritmice combinate cu strategii euristice (realizate, de exemplu, prin participarea la derularea unor proiecte, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

Metodele tradiționale au următoarele caracteristici:

- pun accentul pe însușirea conținutului, vizând, în principal, latura informativă a educației;
- sunt centrate pe activitatea de predare a profesorului, elevul fiind văzut ca un obiect al instruirii, așadar comunicarea este unidirecțională;
- sunt predominant comunicative;
- sunt orientate, în principal, spre produsul final, evaluarea fiind de fapt o reproducere a cunoștințelor;
- au un caracter formal și stimulează competiția;
- stimulează motivația extrinsecă pentru învățare;
- relația profesor -elev este autocratică, disciplina școlară fiind impusă. Aceste metode generează pasivitatea în rândul elevilor.

Pe de altă parte, **metodele moderne** se caracterizează prin următoarele note:

Proiect derulat de

- ✓ acordă prioritate dezvoltării personalității elevilor, vizând latura formativă a educației;
- ✓ sunt centrate pe activitatea de învățare a elevului, acesta devenind subiect al procesului educațional;
- ✓ sunt centrate pe acțiune, pe învățarea prin descoperire;
- ✓ sunt orientate spre proces;
- ✓ sunt flexibile, încurajează învățarea prin cooperare și capacitatea de autoevaluare la elevi, evaluarea fiind una formativă;
- ✓ stimulează motivația intrinsecă;
- ✓ relația profesor-elev este democratică, bazată pe respect și colaborare, iar disciplina derivă din modul de organizare a lecției.

Prin metodele moderne se încurajează participarea elevilor, inițiativa și creativitatea. Elevii nu sunt doar un receptor de informații, ci și un participant activ la educație. În procesul instructiv-educativ, încurajarea comportamentului participativ înseamnă pasul de la „a învăța” la a „învăța să fii și să devii”, adică pregătirea pentru a face față situațiilor, dobândind dorința de angajare și acțiune. Principalul avantaj al metodelor activ-participative îl reprezintă implicarea elevilor în actul didactic și formarea capacității acestora de a emite opinii și aprecieri asupra fenomenelor studiate. În acest mod, elevilor le va fi dezvoltată o gândire circumscrisă abilităților cognitive de tip superior, gândirea critică.

Specificul strategiilor interactive de grup și implicit al metodelor și tehnicilor este faptul că ele promovează interacțiunea dintre gândirea participanților, dintre personalitățile lor, ducând la o învățare mai activă și cu rezultate evidente. Acest tip de interactivitate determină identificarea elevului cu situația de învățare în care acesta este antrenat, ceea ce duce la transformarea acestora în stăpânii propriilor transformări și formări.

Interactivitatea presupune atât competiția, definită drept *forma motivațională a afirmării de sine, incluzând activitatea de avansare proprie, în care individul rivalizează cu ceilalți pentru dobândirea unei*

situații sociale sau a superiorității cât și cooperarea care este o activitate orientată social, în cadrul căreia individul colaborează cu ceilalți pentru atingere unui țel comun⁶.

În condițiile îndeplinirii unei sarcini simple, activitatea de grup este stimulativă, generând un comportament contagios și o strădanie competitivă. În rezolvarea sarcinilor complexe, rezolvarea de probleme, obținerea soluției corecte e facilitată de emiterea de ipoteze multiple și variate. Interacțiunea stimulează efortul și productivitatea individului și este importantă pentru autodescoperirea propriilor capacități și limite, pentru autoevaluare. Există o dinamică intergrupală cu influențe favorabile în planul personalității, iar subiecții care lucrează în echipă sunt capabili să aplice și să sintetizeze cunoștințele în moduri variate și complexe, învățând în același timp mai temeinic decât în cazul lucrului individual. În acest fel se dezvoltă capacitățile elevilor de a lucra împreună, ceea ce constituie o componentă importantă pentru viață și pentru activitatea lor profesională viitoare.

Brainstorming

Metoda a fost inițiată în 1938 de către Alex F. Osborn, profesor de psihologie la Universitatea Buffalo și dezvoltat teoretic în lucrarea *Applied imagination*, apărută în 1953. Autorul mărturisește că a preluat această metodă din budismul Zen, în cadrul căruia însemna *concentrarea spiritului în calm*, adică iluminarea prin meditație și transmiterea acesteia de la un spirit la altul. Două **principii** fundamentale guvernează exercițiul creativ și imaginativ de tip brainstorming:

1. amânarea evaluării- Acest principiu pune accentul pe nevoia de a separa procesul de generare a ideilor de cel de evaluare a acestora.

2. cantitatea generează calitate - Acest principiu stipulează că, pentru a ajunge la idei viabile și imediate, este necesară o productivitate creativă cât mai mare. Într-un interval de timp relativ scurt (o jumătate de oră, cel mult o oră și jumătate) se urmărește obținerea unei liste cât mai mari de soluții noi, fără să aibă importanță valabilitatea lor.

⁶ Ausubel, P.D., Robinson, G.F., *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*, p. 123.

✚ Ciorchinele sau tehnica ciorchinelui

Ciorchinele este o metodă de brainstorming neliniară care stimulează găsirea conexiunilor dintre idei și care presupune următoarele etape:

1. Se scrie un cuvânt / temă (care urmează a fi cercetat) în mijlocul tablei sau a foii de hârtie;
2. Se notează toate ideile, sintagmele sau cunoștințele care vă vin în minte în legătură cu tema respectivă în jurul acestuia, trăgându-se linii între acestea și cuvântul inițial;
3. Pe măsură ce se scriu cuvinte, idei noi, se trag linii între toate ideile care par a fi conectate;
4. Activitatea se oprește când se epuizează toate ideile sau când s-a atins limita de timp acordată.

Etapele pot fi precedate de brainstorming în grupuri mici sau în perechi. În acest fel se îmbogățesc și se sintetizează cunoștințele. Rezultatele grupurilor se comunică profesorului care le notează la tablă într-un ciorchine fără a le comenta sau judeca.

În etapa finală a lecției, ciorchinele poate fi reorganizat utilizându-se anumite concepte supraordonate găsite de elevi sau de profesor.

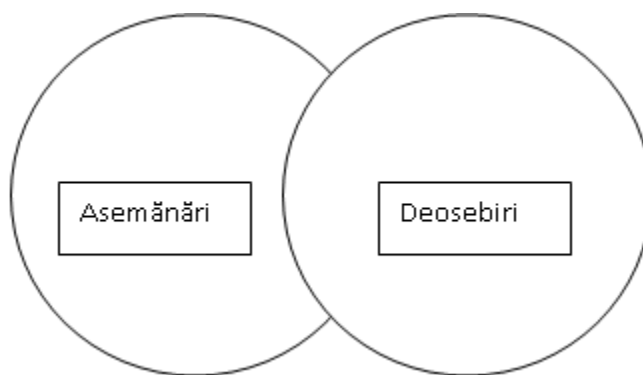
✚ Cvintetul (cinquains)

Cvintetul (cinquains) reprezintă instrumentul de sintetizare a informațiilor, de evaluare a înțelegerii și creativității elevilor și mijlocul de exprimare a imaginației lor. O deprindere importantă, este capacitatea de a rezuma informațiile, de a surprinde complexitatea ideilor, sentimentelor și convingerilor în câteva cuvinte. Un cvintet este o poezie care necesită o exprimare concisă, care descrie sau exprimă reflecția asupra subiectului. Metoda poate servi ca:

- instrument de sintetizare a unor informații complexe;
- mijloc de evaluare a înțelegerii elevilor;
- mijloc de exprimare a creativității;
- instrument rapid și eficient de reflecție, sinteză și rezumare a conceptelor și informațiilor.

✚ **Diagramele Venn**

Scopul lor este să evidențieze asemănări, deosebiri și elemente comune în cazul a două concepte, personaje sau evenimente. După lectura mai multor texte, dezbateri și discuții se pot realiza diagramele Venn. Elevii pot lucra individual, pe grupe sau în perechi, iar în final se poate face un poster pe tema dată.

✚ **Discuția sau rețeaua de discuție**

Discuția constă într-un schimb organizat de informații și de idei, de impresii și de păreri, de critici și de propuneri în jurul unei teme sau chestiuni determinate în scopul examinării și clarificării în comun a unor noțiuni și idei, al consolidării și sistematizării datelor și conceptelor, al explorării unor analogii, similitudini și diferențe, al soluționării unor probleme care comportă alternative.

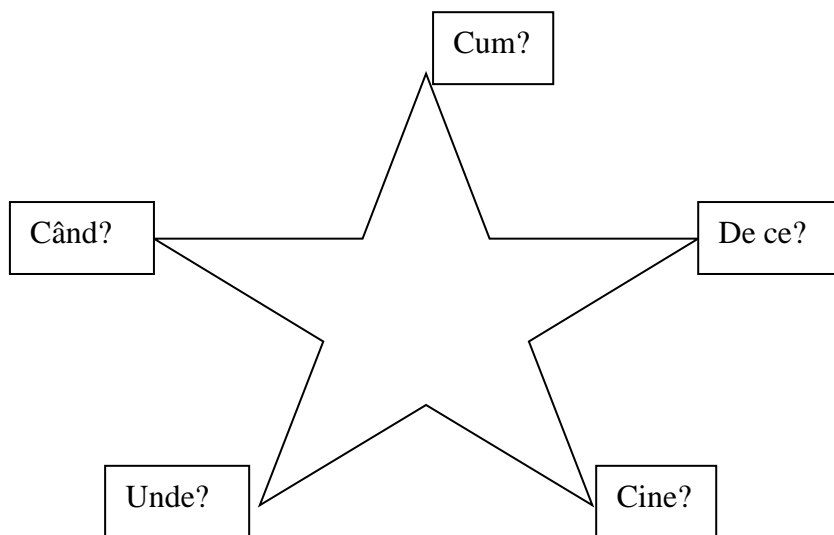
✚ **Jurnalistul cameleon**

Jurnalistul cameleon este un exercițiu de exprimare a propriilor păreri și de investigare independentă, ce prezintă același eveniment din perspective diferite (este trist, vesel, revoltat, mulțumit). Această strategie are menirea de a-i ajuta pe elevi să-și pregătească și să-și prezinte argumentele, precum și să-și asculte cu atenție colegii.

✦ Starbursting (explozia stelară)

Starbursting (engl. *star* = stea; engl. *burst* = a exploda), este o metodă nouă de dezvoltare a creativității, similar brainstormingului. Scopul metodei este de a obține cât mai multe întrebări și, astfel, cât mai multe conexiuni între concepte. Este o modalitate de stimulare a creativității individuale și de grup.

Organizată în grup, starbursting facilitează participarea întregului colectiv, stimulează crearea de întrebări la întrebări, așa cum brainstormingul dezvoltă construcție de idei la idei.

✦ **Metoda ” pălăriilor colorate De Bono”:** Metoda este o tehnică interactivă de stimulare a creativității elevilor care se bazează pe interpretarea de roluri în funcție de pălăria aleasă. Metoda oferă un limbaj viu pentru caracterizarea modelelor de gândire în timpul discuțiilor și pentru a provoca o schimbare într-o manieră amuzantă, de joc. Membrii grupului își aleg pălăriile și vor interpreta astfel rolul celor șase pălării este să ofere o metodă de organizare a modelelor de gândire în așa fel încât persoana care gândește să poată adopta un anumit stil specific de gândire în orice moment, în loc să trebuiască să încerce să combine toate stilurile de gândire în același timp. Rolurile se pot inversa, elevii sunt liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă. Culoarea pălăriei este cea care definește rolul:

- Puneți-vă o pălărie neagră atunci când vă asumați un punct de vedere critic
- Pălăria galbenă când vreți să exprimați un optimism însoțit.
- Pălăria verde sugerează o multitudine de idei creatoare.
- Pălăria albă arată imparțialitate.
- Pălăria roșie emoție.
- Pălăria albastră vă oferă o trecere în revistă imparțială.

1. *Alb:* Alb pur, faptele, cifrele și informațiile ca atare

Pălăria albă

Pălăria albă sugerează informațiile cunoscute sau necesare. Este concentrată pe fapte obiective și imagini clare, sta sub semnul gândirii obiective.

2. *Roșu:* Sentimente și emoții, precum și premoniții și intuiție.

Pălăria roșie

Pălăria roșie simbolizează sentimente, presimțiri,

3. *Negru*: Avocatul diavolului, o judecată negativă, vede întotdeauna ceea ce nu merge.

Pălăria neagră

Pălăria neagră este judecata rece – avocatul diavolului sau de ce ceva ar putea să nu meargă

4. *Galben*: strălucirea soarelui, optimism radiant, oportunități pozitive, constructive, favorabile

Pălăria galbenă

Pălăria galbenă simbolizează strălucirea și optimismul

5. *Verde*: Creator și fertil, cel care cultivă o plantă, mișcare și provocare

Pălăria verde

Pălăria verde se concentrează pe creativitate: posibilități, alternative, idei

6. *Albastru*: Control asupra gândirii, rece și stăpânit, șef de orchestră, reflecție

Pălăria albastră

Pălăria albastră este folosită pentru gestionarea procesului

✚ **Metoda „Știu/ vreau să știu/ am învățat”**: Este o metodă de învățare prin colaborare ce urmărește implicarea participanților ce știu deja despre o anumită temă și apoi se formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în lecție.

✦ **Turul galeriei** este o metodă de învățare prin colaborare ce urmărește dezvoltarea și exersarea gândirii, a capacității de a lua decizii întemeiate argumentate, stimularea creativității și a spiritului inovator, interacțiunea directă în grupul inițial și indirectă cu ceilalți colegi prin intermediul produselor muncii acestora.

Acest curriculum nu se bazează pe transmitere de informații, ci pe implicarea directă a elevului, valorificând experiența lui de viață.

✦ **Studiul de caz** presupune angajarea activă și interactivă a elevilor în desfășurarea de activități de analizare și dezbateri colective a unui „caz”, de identificarea și examinarea variantelor de acțiune și de luare de decizii în conformitate cu propriul sistem de valori.

Caracteristici ale studiului de caz:

- ♣ Îi pune pe elevi în situația de a-și utiliza cunoștințele, capacitățile de extrapolare, generalizare, particularizare, transfer al achizițiilor, precum și competențele disciplinare și transversale pe care le dețin în dobândirea și descoperirea noului;
- ♣ Constituie un autentic exercițiu de căutări active, interactive și creative;
- ♣ Îi determină pe elevi să adopte o atitudine critică și spirit critic față de diferitele variante de soluționare a cazului și față de strategiile cu care acestea sunt corelate, să le compare, să le ierarhizeze și să aleagă varianta optimă, argumentând-o în mod rațional;
- ♣ Presupune dezbateri colective, în cursul cărora se produc schimburi intelectuale, verbale, socio-emoționale și afective;
- ♣ Presupune participarea tuturor elevilor la dezbateri și soluționarea cazului și le permite acestora să atingă cele mai complexe niveluri taxonomice de *gândire și învățare activă*;
- ♣ Îi motivează intrinsec pe elevi și îi implică în activitate, reușind să apropie școala de viață și oferind elevilor șansa unei confruntări cu situații-problemă reale.

✦ **Metoda proiectului** va fi dezvoltată într-un subcapitol separat.

În cadrul procesului instructiv-educativ se pot folosi diferite **tipuri de organizare a activității** elevilor. Alegerea acestora se face în funcție de obiectivele urmărite, de conținuturile cu care se lucrează, de particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, de gradul de dotare cu mijloace de învățământ, de felul în care se va face evaluarea activității, de tactul pedagogic al cadrului didactic.

Activitatea frontală se realizează de către învățător cu toți elevii clasei. Elevii trebuie să efectueze sarcinile cerute de cadrul didactic, el fiind cel care coordonează întreaga activitate. Avantajul acestui tip de activitate este contribuția la dezvoltarea comunicării orale a elevilor, la creșterea încrederii în sine prin afirmarea în fața colegilor de clasă. Însă activitatea frontală trebuie folosită cu atenție, pentru că nu toți elevii participă activ la desfășurarea lecției, din diferite motive (datorită numărului prea mare de elevi din clasă, a diferențelor dintre aceștia în ceea ce privește inteligența, aptitudinile, ritmul de lucru etc.).

Activitatea pe grupe presupune gruparea după anumite criterii a elevilor. Activitatea în cadrul grupei se bazează pe cooperarea membrilor ei (se combină inteligența și efortul individual cu inteligențele și eforturile copiilor din grup). Această formă de activitate contribuie la dezvoltarea relațiilor sociale, la dezvoltarea spiritului de echipă și a colaborării între membrii unei echipe. În timpul acestei activități se folosesc metode didactice care implică participarea activă a elevilor: investigația, exercițiul, proiectul, brainstorming-ul, explozia stelară. Acest fapt determină o mai bună colaborare între membrii grupului, atât la școală, cât și în afara activităților școlare, dezvoltând comunicarea orală între elevi.

Activitatea independentă presupune ca fiecare elev să execute o anumită sarcină didactică singur, fără coordonarea cadrului didactic sau a altcuiva. Prin intermediul acestei forme de activitate se formează deprinderile de muncă fizică și intelectuală a elevilor. Se dezvoltă responsabilitatea față de sarcinile primite, ritmul individual de muncă, se cultivă capacitatea de deconcentrare, inițiativa, flexibilitatea gândirii, originalitatea și creativitatea. Prin verificarea și aprecierea sistematică a sarcinilor executate, se dezvoltă încrederea în forțele proprii a elevilor.

Rolul cadrului didactic este de a verifica și aprecia rezultatele obținute de elevi și de a forma în timp, la aceștia, capacități de autoevaluare. Combinarea armonioasă a celor trei forme de activitate este cheia unui proces instructiv-educativ reușit. În acest fel elevii vor ști să se adapteze oricând, la orice fel de activitate didactică, fie ea frontală, pe grupe sau independentă și își vor construi singuri temelia pe care se va înălța dezvoltarea lor intelectuală, socială și materială.

V.2. Activități în contexte nonformale

Prin valorificarea spațiului democratic oferit de activitatea educativă școlară și extrașcolară de a experimenta noi posibilități de dezvoltare, de atragere, încurajare și stimulare a tinerei generații în îmbunătățirea calității vieții, societatea nu va avea decât de câștigat, investiția în educație având un feedback și un rezultat concret al eficienței sale.

Prin satisfacerea dorințelor și intereselor de cunoaștere a tinerilor, sistemul educațional va deveni centru resursă de dezvoltare a comunității locale.

Ca efecte majore pe care educatia nonformala și le propune să le producă, se pot menționa:

- ✓ creșterea calității actului educațional și a rezultatelor învățării;
- ✓ introducerea obligatorie elementului educativ în proiectarea și desfășurarea activității didactice la fiecare obiect de studiu;
- ✓ proiectarea activităților educative extracurriculare ca aplicații concrete a cunoștințelor acumulate și a abilităților și competențelor formate în cadrul obiectelor de studiu;
- ✓ stimularea interesului elevilor și a cadrelor didactice de a se implica în proiecte și programe educative curriculare, extrașcolare și extracurriculare la nivelul fiecărei unități de învățământ;
- ✓ stimularea și multiplicarea inițiativelor tinerilor în dezvoltarea vieții comunității școlare/comunității;
- ✓ reducerea procentului fenomenelor antisociale, a abandonului și absenteismului școlar;
- ✓ creșterea ratei promovabilității școlare;
- ✓ asigurarea șanselor egale de dezvoltare personală;
- ✓ ridicarea calității resursei umane din sistemul educațional;
- ✓ formarea resursei umane necesare dezvoltării societății cunoașterii;
- ✓ asigurarea sustenabilității proiectelor educative prin conștientizarea comunității cu privire la potențialul pe care programele educaționale le au asupra formării tinerei generații ce urmează a se integra;
- ✓ transformarea educației în sursă de dezvoltare comunitară.

Educația nonformală oferă un set de experiențe sociale necesare, utile pentru fiecare copil, tânăr sau adult, complementarizând celelalte forme de educație prin:

- valorificarea timpului liber al elevilor, din punct de vedere educațional;
- oportunități pentru valorificarea experiențelor de viață ale elevilor, prin cadrul mai flexibil, mai deschis și prin diversificarea mediilor de învățare cotidiene;
- participare voluntară, individuală sau colectivă;
- modalități flexibile de a răspunde intereselor elevilor prin gama largă de activități pe care le propune și posibilitatea fiecărui elev de a decide la ce activități să participe;
- dezvoltarea competențelor pentru viață și pregătirea tinerilor pentru a deveni cetățeni activi;
- formarea capacității organizatorice, de autogospodărire, de management al timpului, de gândire critică, de adoptare a unor decizii sau rezolvare de probleme;
- un cadru de exersare și de cultivare a diferitelor înclinații, aptitudini și capacități, de manifestare a talentelor în artă, cultură, muzică, sport, pictură, IT etc.

Activitățile pe care le putem organiza în afara cadrului clasic al clasei de elevi sunt vizite, în grădina, în comunitate, în vizită ...campanii, reviste, pagini web, flash-mob .

Proiect derulat de

Educația ecologică sau pentru mediu are ca scop major ca elevii să capete o înțelegere și sensibilitate față de întreg mediul și problemele lui; le dezvoltă abilitatea de a pricepe și de a deosebi stimuli externi, de a procesa, rafina și extinde percepțiile; contribuie la folosirea acestor abilități noi în mai multe contexte. Cunoașterea: ajută elevii să capete o înțelegere de bază privind funcționarea mediului, interacțiunea oamenilor cu mediul și despre cum apar și cum pot fi rezolvate problemele legate de mediu. Atitudinea: ajută elevii să capete un set de valori și sentimente de grijă pentru mediu, motivația și devotamentul de a participa la menținerea calității mediului.

Deprinderi: ajută elevii să capete abilitățile necesare identificării și investigării problemelor mediului și să contribuie la rezolvarea problemelor acestuia Participarea: ajută elevii să capete experiență în utilizarea cunoștințelor și abilităților dobândite, în vederea unor acțiuni pozitive și bine gândite care vor conduce la rezolvarea problemelor mediului.

Educația pentru cetățenie activă (ECA) cuprinde orice activitate educațională formală, nonformală sau informală care pregătește un individ pentru a acționa pe tot parcursul vieții sale ca cetățean activ și responsabil, care respectă drepturile celorlalți; încearcă să contribuie la coeziunea socială, la înțelegerea reciprocă, la dialogul intercultural și inter-religios, precum și la solidaritate - promovând egalitatea dintre femei și bărbați și încurajând stabilirea de relații pașnice; reprezintă un factor de inovație în ceea ce privește organizarea și administrarea sistemelor de învățământ în general, cât și curriculum-ul și metodele de predare.

ECA înseamnă și o abordare a școlii ca întreg. Contextul școlar este, de fapt, un set de medii și de situații de învățare, în care se realizează educația pentru cetățenie democratică. Include o varietate de situații de învățare:

- conducere și management (leadership and management): linii de politică a educației, procesele interne de adoptare a deciziilor, distribuția puterii/ autorității, conducerea, împărțirea responsabilităților, răspunderea publică, scheme de autodezvoltare, planificare, monitorizare și evaluare instituțională, comunicare, alocarea resurselor, sentimentul proprietății și al posibilității de acțiune;
- etosul școlii sau activitățile de zi-cu-zi ale comunității școlare: activități de grup, simboluri dominante, reprezentarea autorității, climatul școlar, liderii informali, relațiile interetnice;
- participarea elevilor în: consiliile școlii, „parlamente” ale elevilor, grupuri de interese, activități de voluntariat, activități de tineret, viața comunității, activități media;

- relații: învățarea de la egali/ colegi, medierea și consilierea, curriculum-ul ascuns (învățarea informală și interpersonală), comunitățile online, relațiile elev-elev, profesor- profesor, profesor-părinți, profesor-elev, director-profesor, legătura dintre școală și comunitate;
- activitățile din clasa de elevi: metode și materiale auxiliare, evaluarea și notarea, stilurile didactice, disciplina, atmosfera, rolurile, lucrul în grup, activitățile extracurriculare, nonformale, rezultatele învățării.

În cadrul activităților nonformale un rol important revine *jocului* ca factor favorizant învățării, pe de o parte, dar și relaxant și plăcut pentru copii, pe de altă parte. Indiferent ce joc alegem să facem, cu excepția celor distractive, el trebuie să fie succedat de o discuție. Această discuție se numește debriefing și rolul ei este de a facilita învățarea prin experiență. Dacă numai ne jucăm, e plăcut, dar nu învățăm nimic. Rostul jocului în cadrul orelor de curs este să favorizeze învățarea. Debriefing-ul este o metodă prin care persoanele implicate într-o activitate, cum ar fi aici jocul, reflectează cu privire la experiența trăită pentru ca să poată extrage învățăminte din această experiență. Întrucât implicarea în joc este și emoțională, la copii și mai mult decât la adulți, deseori se uită aspecte importante din joc în ceea ce privește învățarea. De aceea este binevenită această metodă de debriefing și ea cunoaște mai multe etape:

Exprimarea sentimentelor: V-a plăcut? Cum v-ați simțit? A fost dificil? A fost distractiv? Ați fost nervoși, frustrați, entuziaști, supărați? Ați simțit că vreți să deschideți ochii? Ați fost confuzi/ descurajați/ curioși/ pasivi? Reflectare: cine, ce a făcut?, cine ce a zis? Ați comunicat ordonat, sau a fost haos? vorbeați toți? cine asculta? când ați început să ascultați? pe cine? ce s-a întâmplat din acel moment? Pe ce simțuri v-ați bazat? Care a fost momentul decisiv în joc (pentru fiecare)?

Exemplu de jocuri:

Prea mulți bucătari

Familia ta tocmai a moștenit un restaurant de succes. O singură problemă: fostul proprietar era foarte dezorganizat. Singurele rețete care se pot găsi sunt pe bucăți de hârtie rupte. Trebuie să le deslușești cât mai repede. Restaurantul se deschide în seara asta și trebuie să ai mâncarea gata.

Fiecărui membru al grupului i se va da o parte din rețetă.

Sarcina fiecărui grup de elevi este să le ordoneze cât mai repede și rețeta să aibă sens. Când un grup a terminat anunță cu voce tare „poftă bună!”, ca semnal al sfârșitului jocului

Materiale necesare: Mici premii pentru echipa câștigătoare; Rețete rupte (din ziare, reviste etc.) Timp necesar: Între zece și doisprezece minute.

Lampa magică

Grupul de elevi a găsit o lampă magică. Surpriză!!! Din lampă apare un duh fermecat. Duhul va poate îndeplini trei dorințe. Aveți posibilitatea să faceți trei schimbări la școală. Te poți schimba pe tine, profesorii, dirigintele, directorul școlii, colegii, școala, notele din catalog etc.

Conducătorul grupului împarte elevii în grupuri de minimum 3 elevi și le va da câte o foaie de flipchart. Când elevii s-au gândit vor scrie lista de dorințe pentru duh. Când au terminat vor lipi lista pe perete.

Materiale necesare: Foi de flipchart, Markere

Timp necesar: Cinci – zece minute pentru pregătire, scriere și lipirea posterelor pe perete.

Confesiunile bomboanelor

Să ne imaginăm că tocmai v-ați luat o slujbă ca și degustător de bomboane într-o fabrică celebră. Ceea ce diferă de bomboanele obișnuite este că aceste bomboane au în gustul lor ceva din trăsăturile voastre, ele spun ceva despre voi. Sarcina fiecăruia este să testeze patru feluri de bomboane din bol, care va circula pe la fiecare membru. Fiecare alege câte patru bomboane din bol fără să se uite. În momentul în care ați gustat bomboana se va activa o stare sufletească a voastră, cum te simți azi, în acest moment, în această săptămână, în această perioadă. O dată ce ați gustat bomboana trebuie să spuneți ceea ce vă caracterizează.

Materiale necesare: Bomboane

Timp necesar: Aproximativ 15 minute pentru întregul joc.

Îmi place de mine atunci când...

Fiecare membru al grupului va spune ce îi place cel mai mult la propria persoană. Este foarte important că propoziția de început să fie: „îmi place cel mai mult de mine atunci când...”, practic participanții, vor completa această afirmație cu ceea ce li se potrivește. Este recomandat ca învățătorul să ofere un exemplu.

Materiale necesare: Nu sunt necesare materiale Timp necesar: Aproximativ cinci minute.

V.3. Proiectul educațional

Reprezintă o activitate de evaluare mai amplă decât investigația, recomandată mai ales în cadrul evaluării sumative, ce se poate realiza individual sau în grup. Implică abordarea completă a unei teme, la nivelul particularităților de vârstă. De obicei cuprinde o parte teoretică și una practică, experimentală. În cazul în care, datorită specificului disciplinei, partea experimentală este redusă sau nu se poate realiza, îmbracă forma referatului.

Tema proiectului este propusă inițial de profesor, dar după ce elevii se deprind cu acest gen de activitate și pot să-și aleagă singuri temele. Ca metodă de evaluare cu puternice implicații în realizarea efectivă a învățării, proiectul trebuie să fie axat pe o temă care să favorizeze transferul de cunoștințe, priceperi, deprinderi, abilități, abordarea interdisciplinară, consolidarea capacității operaționale a cunoștințelor și abilităților sociale. Proiectul începe în clasă, prin definirea și înțelegerea sarcinii de lucru, eventual și prin începerea realizării acesteia, se continuă acasă pe parcursul a câtorva zile sau săptămâni, timp în care elevul are permanente consultări cu profesorul și se încheie tot în clasă, prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și dacă este cazul, a produsului realizat.

Ca și investigația, proiectul are mai multe etape ce presupun direcționarea eforturilor elevilor în două direcții la fel de importante din punct de vedere metodologic și practic : colectarea datelor, realizarea produsului. Fiecare direcție conține elemente care conferă specificitate proiectului în funcție de disciplina pe care o vizează.

Evaluarea proiectului se face pe baza unor criterii ce vizează calitatea proiectului ca produs și a unor criterii ce vizează calitatea procesului prin care s-a ajuns la produsul respectiv (activitatea depusă de elev). Printre capacitățile elevilor care pot fi evaluate prin intermediul acestei metode se pot enumera :

- ✓ adecvarea metodelor de lucru și a instrumentarului ales la obiectivele propuse prin proiect;
- ✓ folosirea corespunzătoare a materialelor și echipamentelor din dotare;
- ✓ calitatea documentării în problema respectivă;
- ✓ modul de prelucrare și valorificare a informației obținute din diferite surse bibliografice;
- ✓ relevanța proiectului (utilitate, conexiuni intra și interdisciplinare);
- ✓ modul de prezentare al proiectului (claritate, coerență, capacitate de sinteză);

Strategia de evaluare a proiectului, care este una de tip holistic, trebuie la rândul ei să fie clar definită prin criterii negociate sau nu cu elevii, astfel încât să evidențieze efortul exclusiv al elevului în realizarea proiectului.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

OAMENII DIN GRUPUL MEU SUNT FERICIȚI ATUNCI CÂND...

Scop

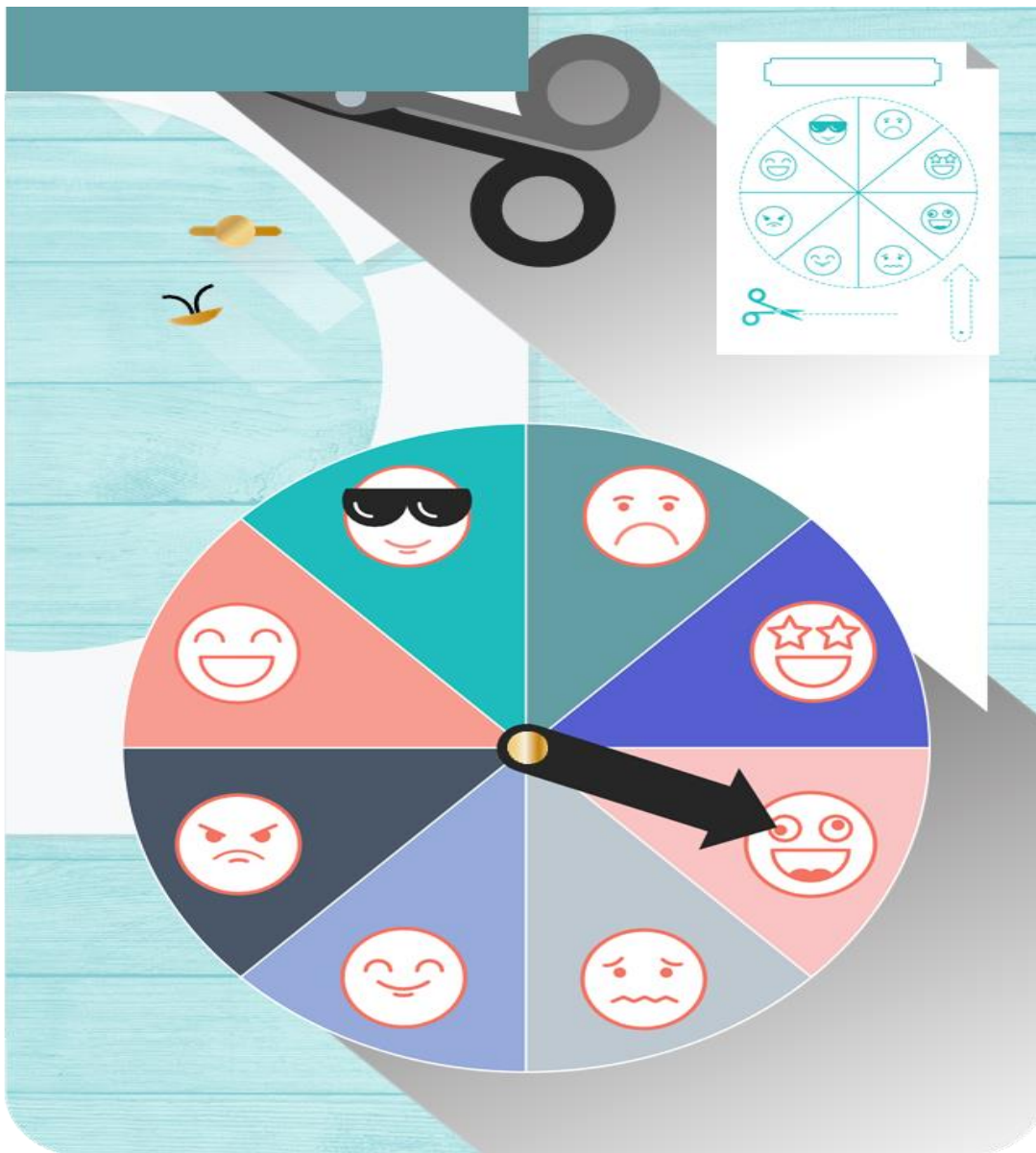
Elevii reflectează asupra sentimentelor din familia lor sau din grupul de colegi și asupra modului în care reacționează diferiți membri ai familiei sau ai grupului.

Următoarea sarcină poate fi realizată în clasă sau poate fi dată ca temă pentru acasă:

- Elevii stau în cerc; cadrul didactic repetă tema sentimentelor și le cere elevilor să rememoreze unele dintre sentimentele pe care le-au întâlnit deja.
- Elevii își împărtășesc anumite sentimente trăite în situații diferite. Ei dau exemple de situații diverse.
- Cadrul didactic prezintă sarcina de lucru și le arată elevilor tabelul (sau le cere copiilor să copieze tabelul de pe tablă).
- Elevii primesc sarcina de a se gândi la membrii familiei sau la prietenii lor.
- Elevii pot completa tabelul în clasă sau o pot face acasă, întrebându-și membrii familiei sau prietenii.
- Elevii înregistrează răspunsurile pe fișă.
- Cadrul didactic le reamintește elevilor că, dacă își întreabă membrii familiei sau prietenii, trebuie să le mulțumească pentru interviu.
- După completarea tabelului, elevii discută răspunsurile în plen, cu profesorul. Este important să-și dea seama că oamenii reacționează diferit în situații diferite și că sentimentele unei persoane sunt, de asemenea, unice. Este important ca elevii să înțeleagă faptul că uneori, a te pune în pielea unei alte

persoane, te poate ajuta să o înțelegi mai bine. În funcție de dinamica grupului, se poate face și o mică prezentare statistică (de exemplu, coloane pentru fiecare întrebare).

Degetele mele mă fac special!

Proiect derulat de

Scop

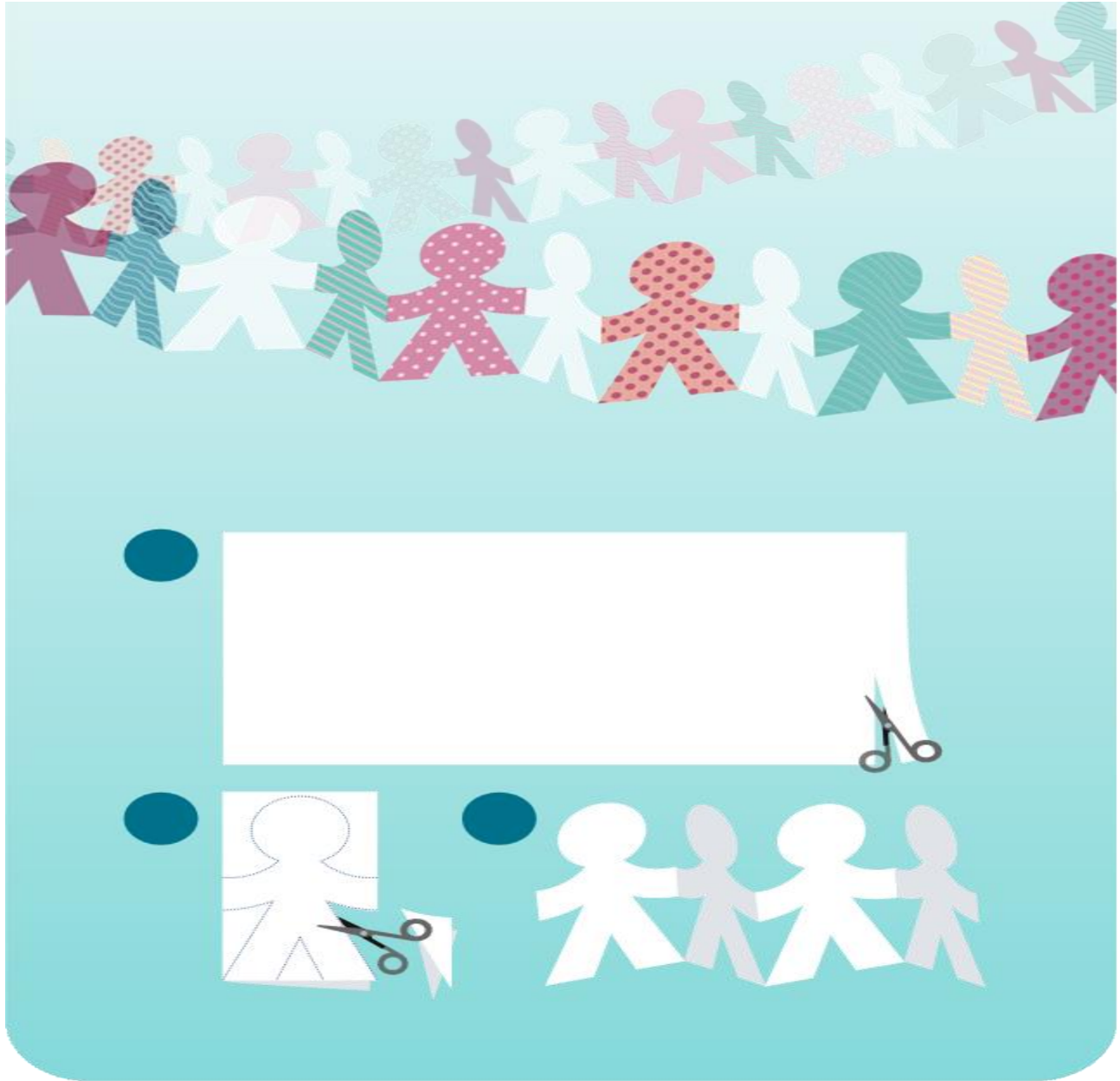
Elevii înțeleg că fiecare este diferit și că amprentele lor sunt unice. Ei înțeleg că toată lumea are drepturi, dar și responsabilități.

Etape:

- ✚ Cadrul didactic pregătește o tușieră sau vopsele pentru pictarea degetelor.
- ✚ Copiii își imprimă amprentele digitale.
- ✚ Cadrul didactic explică unicitatea amprentelor digitale: nimeni altcineva din lume nu are exact aceleași amprente!
- ✚ Când elevii au terminat, își lasă caietele deschise pe bancă.
- ✚ Apoi, elevii se plimbă printre bănci și se uită la amprentele altora. Sarcina profesorului este de a indica diferențele în amprentele digitale.
- ✚ Elevii stau în cerc; se începe o discuție despre unicitatea tuturor și despre faptul că fiecare persoană are drepturi, dar și responsabilități. Copiii prezintă exemple de drepturi și responsabilități pe care le împărtășesc colegilor.

Dacă mai este timp și dacă mai au hârtie, elevii și-ar putea imprima și amprentele degetelor de la picioare. După aceea, ar trebui să se poată spăla pe picioare. În final, elevii și-ar putea arăta unii altora amprentele picioarelor. Este sarcina cadrului didactic să vorbească despre diferențe. Copiii văd dacă pot „citi” imagini în tipărituri. Unele linii ar putea arăta ca o pânză de păianjen, unele ca niște căi ferate, iar altele ar putea arăta ca o cochilie de melc sau ca un labirint etc.

Suntem toți la fel, suntem toți diferiți!

Proiect derulat de

Scop

Elevii reflectează asupra unicității fiecărui individ, dar înțeleg că împreună formează o comunitate. Înțeleg că în clasa lor, toți copiii au drepturi și responsabilități.

Joc de dinamizare „Furtună”: Toată lumea stă liniștită în cerc. Cadrul didactic imită sunetele unei furtuni care se apropie. Copilul din stânga profesorului trebuie să imite și el sunetul, care apoi se transmite de la copil la copil până ajunge din nou la profesor. Profesorul însoțește sunetele cu descrierea furtunii (de exemplu, frecați-vă mâinile, pocniți degetele pentru a imita sunetul picăturilor de ploaie, plesniți coapsele pentru ploaie, tropăiți din picioare pentru tunete). Furtuna acum a atins punctul culminant și se estompează încet. Parcurgeți secvența de sunete înapoi, până când soarele strălucește din nou.

Apoi, se prezintă sarcina. Copiii vor confecționa un „lanț de oameni” din hârtie împăturită. Li se explică și oferă indicații copiilor despre modul de lucru.

În perechi, copiii realizează „lanțuri de oameni din hârtie” și îi colorează (câte un copil de la fiecare capăt).

Lanțurile sunt așezate pe o masă sau lipite pe tablă pentru ca toată lumea să le vadă. Profesorul subliniază faptul că toți copiii sunt diferiți, dar toți aparțin unei comunități.

Împreună discută despre drepturile și responsabilitățile pe care toți copiii le au în clasă, acestea sunt notate pe un poster de către cadrul didactic. Toți elevii semnează posterul.

Joc de liniștire „Cine este?”: Toată lumea stă în cerc. Cadrul didactic începe să descrie un copil, de exemplu: „Văd pe cineva care are părul șaten, poartă un pulover roșu și pantofi albi”. Copilul care a fost descris este următorul care va descrie un alt copil.

Cum mă simt atunci când....

Scop

Elevii reflectează asupra sentimentelor lor în diferite situații și asupra comportamentului adecvat.

Proiect derulat de

Joc de dinamizare: melodia „Dacă ești fericit” (există în majoritatea limbilor, poate fi găsită pe Youtube).

Elevii stau în bănci. Cadrul didactic notează niște propoziții pe tablă sau le cere elevilor să citească propozițiile din fișa lor de lucru. Elevii sunt rugați să-și imagineze cum arată expresia feței pentru fiecare situație. Ei desenează pe fișe câte o față care să se potrivească acelei situații. După ce toată lumea a terminat, cadrul didactic desenează contururi de fețe pe tablă sau pe o foaie de hârtie. El le cere elevilor să spună care au fost răspunsurile lor. Cine vrea să completeze contururile de pe tablă sau să arate tuturor fața desenată pe fișă, să ridice mâna. Elevii imită expresia feței care a fost desenată în fața clasei și toți ceilalți imită și ei.

Elevii stau așezați în cerc. Discută despre diverse situații care generează sentimente diferite și despre exprimarea emoțiilor în mod diferit (de exemplu, atunci când primești un cadou care nu-ți place, când cineva te tachinează în clasă etc.). Joc de liniștire: Cântați din nou melodia.

Am grijă de lucrurile importante și prețioase....

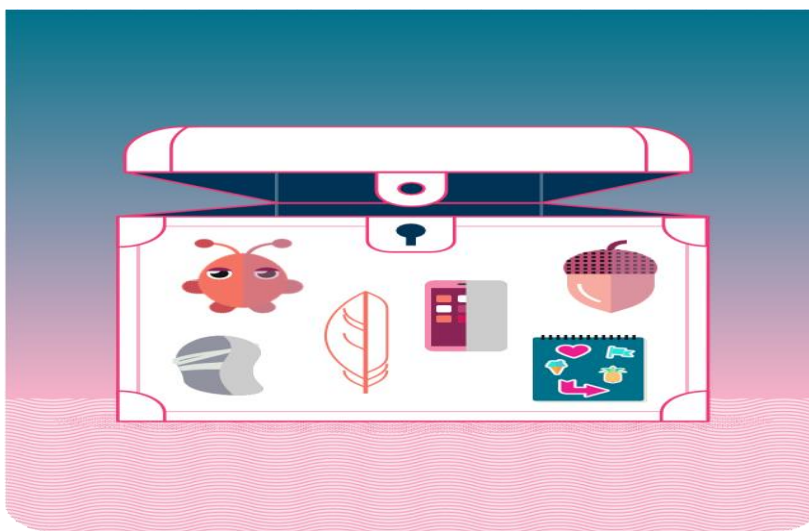

Proiect derulat de

Scop

Elevii reflectează asupra importanței diferitelor lucruri care sunt prețioase pentru ei și pentru omenire, în general. Înțeleg că trebuie să aibă grijă de ele.

Elevii stau în cerc. Pe podea sau pe o masă mai mare sunt așezate diferite imagini cu lucruri prețioase. Cadrul didactic începe o discuție despre acele imagini și ce înseamnă lucrurile respective pentru ei. Ei vorbesc despre motivele pentru care aceste lucruri sunt prețioase. De exemplu, pentru că au fost scumpe, pentru că sunt legate de anumite amintiri, pentru că nu pot fi ușor înlocuite dacă au dispărut (lucruri speciale din natură etc.). Elevii se întorc în băncile lor și se gândesc la propriile lucruri prețioase. Le pun în cutia personală de comori. Acesta ar putea fi un desen (folosind șablonul) sau o cutie reală (de exemplu, o cutie de carton). Dacă folosesc o cutie adevărată, își desenează lucrurile prețioase pe hârtie, le colorează și le decupează. Este important ca învățătorul să-i determine pe elevi să înțeleagă că nu numai bunurile individuale (bunurile personale) sunt prețioase, ci și bunurile comune (resursele naturale precum apa, pădurile, mediul curat etc.). Când elevii și-au terminat cutiile de comori, le pot expune în sala de clasă, fie punând imaginile pe perete, fie organizând o expoziție de cutii cu comori.

Proiect derulat de

Famițiile sunt diferite

Proiect derulat de

Scop

Elevii reflectează asupra familiilor lor și a caracteristicilor acestora, fără a judeca. Ei ajung să cunoască diferite forme de familie și se gândesc la oamenii în care au cea mai mare încredere.

Elevii stau în cerc. Învățătorul prezintă următoarea sarcină:

„Acum, se ridică toți copiii care ...

- au o soră sau un frate ... ”
- au mai multe surori sau frați ... ”
- trăiesc cu tatăl și mama ... ”
- trăiesc doar cu mama sau doar cu tatăl ... ”
- se simt confortabil acasă ... ”
- nu locuiesc cu tatăl sau mama, ci cu altcineva ... ”
- ar dori să aibă ei înșiși o familie când vor fi mari ... ”

După ce elevii au urmat aceste instrucțiuni, se conduce discuția punându-se următoarele întrebări: Ți-a plăcut această sarcină? Cum a fost pentru tine, dacă ai fost singurul care s-a ridicat în picioare? Învățătorul îi încurajează pe elevi să se uite la cuvinte cu membrii familiei (a se vedea materialele pentru elevi). Elevii au sarcina de a decide cine face parte din familia lor și cine nu, ei își desenează familia și notează cine este fiecare membru. La pasul următor, se gândesc la oamenii în care au încredere. La cine ar merge cu o problemă? Cu cine pot împărtăși un secret? Există secrete bune și rele? Această discuție trebuie să fie condusă cu grijă de profesor. În perechi, elevii își arată desenele și fac comparație între familiile lor. Este important ca această discuție să fie ghidată ca fiind una foarte deschisă și sensibilă și să clarifice

Proiect derulat de

faptul că familiile pot avea alcătuirii foarte diferite, de exemplu familii monoparentale, sau familiile „patchwork” (în care cel puțin unul dintre părinți are unul sau mai mulți copii din relații anterioare) etc.

V.4. EVALUAREA

Pornind de la afirmația „A învăța un copil nu înseamnă să-i dăm adevărul nostru, ci să-i dezvoltăm propria gândire, să-l ajutăm să înțeleagă cu gândirea lui lumea”, Ioan Ceghit propune o succesiune de metode alternative, în viziunea autorului acestea fiind destinate „evaluării calitative”:

- Elaborarea și susținerea proiectelor;
- Organizarea expozițiilor;
- Alcătuirea jurnalelor personale;
- Lucrările de grup;
- Interviurile și dezbaterile.

Ca orice metodă de evaluare, observarea sistematică a comportamentului elevilor față de învățare, prezintă o serie de avantaje, dar și dezavantaje. Deși oferă numeroase resurse de cunoaștere a elevilor, prin prisma preocupărilor și a intereselor lor, a motivației pentru învățare, toate acestea raportate la exigențele școlii, din păcate utilizarea ei este destul de rară.

„Deși este subapreciată de către o parte dintre cadrele didactice, fiind percepută ca un mod informal, ocazional de cunoaștere a progresului elevilor, ea pune direct în evidență ceea ce toate celelalte metode de evaluare oferă numai indirect - și anume - cunoașterea interesului și a atitudinii elevului față de învățare. Îndeplinirea sistematică a îndatoririlor școlare, oferta de răspuns pe care o fac în timpul lecțiilor, dorința de a participa la ceea ce se întreprinde pe parcursul acestora și alte manifestări de acest fel sunt semnificative pentru pregătirea și gradul de pregătire al elevilor”

Observarea sistematică este eficientă și indispensabilă atunci când evaluarea tradițională ne oferă doar date parțiale. Ea facilitează urmărirea exactă și înregistrarea corectă a unor manifestări comportamentale ale elevilor.

Proiect derulat de

Observarea sistematică constă în a privi, a asculta, a analiza:

- atitudinea elevului față de lecții;
- atitudinea elevului față de teme pentru acasă;
- atitudinea față de activitățile extracurriculare și modul în care el se implică în aceste activități;
- multitudinea conduitelor și comportamentelor elevilor în diferite situații educaționale.

Clasificarea observațiilor se face ținându-se cont de mai multe criterii, norme stabilite în funcție de diferite perspective. Perspectiva cu importanță deosebită este cea psihopedagogică, iar în concordanță cu aceasta criteriile de care vom ține cont sunt:

- Numărul de elevi : - colectivă;
- individuală.
- Modul de organizare : - integrală ;
- selectivă/parțială.
- Modul de realizare și obiectivitate : - directă ;
- indirectă.
- Gradul de explicare al ipotezei : - spontană ;
- metodică.

Dominique Morissette afirmă în lucrarea „ Les examens de rendement scolaire” că cele mai eficiente și funcționale forme de observare ce pot fi folosite în învățământ sunt:

- Observația nestructurată (atenția cadrului didactic este orientată asupra cerințelor momentului);
- Observația discretă (cadrul didactic observă comportamentul elevilor sau face analiza prestațiilor);

Proiect derulat de

- Observația sistematică (constă în observația unor comportamente stabilite anterior precum și în consemnarea judecăților de valoare formulate asupra comportamentelor).

Fiind o metodă complexă, observarea se desfășoară în mai multe etape:

- a) Pregătirea cadrului didactic. Această etapă presupune: lansarea ipotezelor, documentarea, precizarea scopului urmărit, pregătirea materialelor și a instrumentelor necesare.
- b) Observarea propriu-zisă- această etapă constă în : observații repetate, validare prin altă modalitate a rezultatelor obținute, în scopul atenuării subiectivismului, păstrarea pe cât posibil a caracterului natural al fenomenului studiat, notarea observațiilor prompt și cât mai fidel.
- c) Prelucrarea și interpretarea datelor- această etapă constă în: precizarea elementelor primordiale, stabilirea raporturilor precum și a cauzelor ce au condus la aceste raporturi, extragerea concluziilor.

Ca orice metodă, observarea sistemică prezintă avantaje dar și limite.

Principalul avantaj pe care îl prezintă constă în faptul că ea descoperă fenomenele psihologice în ritmul și maniera lor firească de manifestare. Marele dezavantaj constă în faptul că este ce mai subiectivă dintre toate metodele iar pentru a fi veridice rezultatele obținute este necesar să fie completate cu rezultate obținute prin alte metode.

Investigația ca modalitate de evaluare, oferă posibilitatea elevului de a aplica în mod creativ cunoștințele însușite, în situații noi și variate, pe parcursul unui interval mai lung sau mai scurt. Ea „constă în solicitarea de a rezolva o problemă teoretică sau de a realiza o activitate practică pentru care elevul este nevoit să întreprindă o investigație (documentare, observarea unor fenomene, experimentarea etc.) pe un interval de timp stabilit.”

Investigația îndeplinește mai multe funcții:

- acumularea de cunoștințe;

- exersarea unor abilități de investigare a fenomenelor (de proiectare a acțiunii, alegerea metodelor, emiterea unor ipoteze, culegerea și prelucrarea datelor, desprinderea concluziilor);
- exersarea abilităților de evaluare a capacității de a întreprinde asemenea demersuri;

Activitatea didactică desfășurată prin intermediul acestei practici evaluative poate să fie organizată individual sau pe grupuri de lucru, iar aprecierea modului de realizare a investigației este de obicei, de tip holistic. (SNEE)

Cu ajutorul acestei metode profesorul poate să aprecieze:

- gradul în care elevii își definesc și înțeleg problema investigată;
- capacitatea de a identifica și a selecta procedeele de obținere a informațiilor, de colectare și organizare a datelor;
- abilitatea de a formula și testa ipotezele;
- felul în care elevul prezintă metodele de investigație folosite;
- conciziunea și validitatea raportului de analiză a rezultatelor obținute;

Toate acestea, corelate cu gradul de complexitate al sarcinii de lucru și cu natura disciplinei de studiu fac din metoda investigației un veritabil instrument de analiză și apreciere a cunoștințelor, capacităților și a personalității elevului. Investigația presupune obiective care urmăresc:

- înțelegerea și clarificarea sarcinilor;
- aflarea procedeelelor pentru găsirea de informații;
- colectarea și organizarea datelor sau informațiilor necesare;
- formularea și testarea ipotezelor de lucru;
- schimbarea planului de lucru sau colectarea altor date dacă este necesar;
- scrierea unui scurt raport privind rezultatele investigației.

Proiect derulat de

Întrucât oferă elevului posibilitatea de a aplica în mod creator cunoștințele însușite și de a explora situații noi de învățare, pe parcursul unei ore de curs, investigația este o metodă alternativă de evaluare destul de des utilizată în practica școlară.

Proiectul reprezintă o metodă alternativă de evaluare care se desfășoară pe parcursul a câtorva zile, câtorva săptămâni și, uneori, pe perioade chiar mai lungi. Titlul și conținutul proiectului de cercetare dat elevilor vor fi alese cu foarte mare grijă. Este o formă de evaluare puternic motivantă pentru elevi, deși implică un volum de muncă sporit – inclusiv activitatea individuală în afara clasei. În alegerea proiectului trebuie să se țină seama ca elevii să aibă un anumit interes pentru subiectul respectiv, să cunoască dinainte unde își pot găsi sursele de documentare, să fie dornici de a crea un produs de care să fie mândri. Planul de lucru, precizările și clarificările vor fi făcute în clasă, urmând ca elevul să continue activitatea în mod independent. Spre deosebire de investigație, proiectul de cercetare are un caracter practic mult mai accentuat. Modul său de realizare se face conform pașilor cunoscuți în metodologia cercetării.

Portofoliul este un instrument de evaluare complet, prin care se urmărește progresul la o anumită disciplină, dar și atitudinea elevului față de acea disciplină. El reprezintă „cartea de vizită” a elevului urmărind procesul global înregistrat de acesta, nu numai în ceea ce privește cunoștințele achiziționate pe o unitate mare de timp, dar și atitudinile acestuia; este un mijloc de a valoriza munca individuală a elevului, acționând ca factor al dezvoltării personalității, rezervându-i elevului un rol activ în învățare.

Portofoliile sunt foarte utile, deoarece prin folosirea lor la clasa de elevi aceștia devin parte a sistemului de evaluare și pot să-și urmărească, pas cu pas, propriul progres; elevii și profesorii pot colabora în ariile de îmbunătățire a activităților; elevii, profesorii și părinții pot avea un dialog concret despre ceea ce elevii pot realiza și despre progresul care poate fi făcut în acel domeniu pe viitor; factorii de decizie, având la dispoziție portofoliile elevilor, vor avea o imagine mai clară asupra a ceea ce se realizează în clasă. Portofoliul reprezintă „o oglindă” a elevului, prin care cadrul didactic poate să-i urmărească progresul – în plan cognitiv, atitudinal și comportamental – la o anumită disciplină, de-a lungul unui interval mai lung de timp, (o etapă dintr-un semestru, un semestru un an școlar sau chiar un ciclu de învățământ).

Teoretic, un portofoliu cuprinde:

- lista conținutului acestuia, (sumarul, care include titlul fiecărei lucrări/fișe);

Proiect derulat de

- lucrările pe care le face elevul individual sau în grup;
- rezumate;
- eseuri;
- articole, referate, comunicări;
- fișe individuale de studiu;
- experimente;
- înregistrări, fotografii care reflectă activitatea desfășurată de elev individual sau împreună cu colegii săi;
- reflecțiile proprii ale elevului asupra a ceea ce lucrează;
- autoevaluări scrise de elev sau de membrii grupului;
- hărți cognitive,
- comentarii suplimentare și evaluări ale cadrului didactic, ale altor grupuri de elevi sau chiar părinți;

Așa cum afirmă Ioan Cerghit, portofoliul cuprinde „o selecție dintre cele mai bune lucrări sau realizări personale ale elevului, cele care îl reprezintă și care pun în evidență progresele sale, care permit aprecierea aptitudinilor, talentelor, pasiunilor, contribuțiilor personale.

Alcătuirea portofoliului este o ocazie unică pentru elev de a se autoevalua, de a-și descoperi valoarea competențelor și eventualele greșeli. În alți termeni, portofoliul este un instrument care îmbină învățarea cu evaluarea continuă, progresivă și multilaterală a procesului de activitate și a produsului final. Acesta sporește motivația învățării.” Această metodă alternativă de evaluare oferă fiecărui elev posibilitatea de a lucra în ritm propriu, stimulând implicarea activă în sarcinile de lucru și dezvoltând capacitatea de autoevaluare.

Proiect derulat de

„Raportul de evaluare” – cum îl numește I. T. Radu – are în vedere toate produsele elevilor și, în același timp, progresul înregistrat de la o etapă la alta. El se substituie tot mai mult modului tradițional de realizare a bilanțului rezultatelor elevului prin media aritmetică „săracă în semnificații privind evoluția școlară a acestuia”. Portofoliul nu se utilizează totdeauna în scopul evaluării ci mai ales cel de stimulare a învățării, prin directa implicare a elevilor în activitate, evidențiind avantajele utilizării acestuia:

- este un instrument flexibil, ușor adaptabil la specificul disciplinei, clasei și condițiilor concrete ale activității;
- permite aprecierea și includerea în actul evaluării a unor produse ale activității elevului care, în mod obișnuit, nu sunt avute în vedere; acest fapt încurajează exprimarea personală a elevului, angajarea lui în activități de învățare mai complexe și mai creative, diversificarea cunoștințelor, deprinderilor și abilităților exersate;
- evaluarea portofoliului este eliberată în mare parte de tensiunile și tonusul afectiv - negativ care însoțesc formele tradiționale de evaluare - evaluarea devine astfel motivantă și nu stresantă pentru elev;
- dezvoltă capacitatea elevului de autoevaluare, aceștia devenind autoreflexivi asupra propriei munci și asupra progreselor înregistrate;
- implică mai activ elevul în propria evaluare și în realizarea unor materiale care să-l reprezinte cel mai bine;

Portofoliul este o metodă de evaluare ce implică și alte metode alternative ca investigația și autoevaluarea, prin autoevaluare elevii asumându-și responsabilitatea asupra activității desfășurate, regândindu-și propriul proces de învățare, de gândire și de evaluare. Ca metodă alternativă de evaluare, portofoliul solicită mai mult o apreciere calitativă decât cantitativă și este mai ușor de aplicat pe grupuri mai mici. Cadrul didactic îl poate folosi pentru a evalua performanțele elevilor, iar elevii îl pot folosi pentru autoevaluare și ca modalitate de reflecție asupra învățării. De asemenea, portofoliul este compatibil cu instruirea individualizată ca strategie centrată pe stilurile diferite de învățare. Poate fi considerat în același timp un instrument complementar folosit de cadrul didactic în aplicarea strategiilor de instruire centrate pe lucrul în echipă, pe elaborarea de proiecte ample de cercetare și învățare.

Proiect derulat de

Autoevaluarea este un demers care îndeplinește o funcție de reglare/autoreglare a oricărui sistem, iar experiența ne demonstrează faptul că atunci când demersurile evaluatoare și/sau autoevaluatoare nu se produc, activitatea în cauză se dereglează până la starea în care ea încetează de a mai fi utilă. Cultivarea capacității autoevaluative devine necesară din considerente care privesc organizarea activității școlare. Pentru a forma capacități autoevaluative se pot folosi diferite proceduri cum ar fi:

- „notarea reciprocă”, în sens de consultare a colegilor elevului evaluat;
- „autonotarea controlată”, cel evaluat și-a autoevaluat rezultatele, motivând.

„Autoevaluarea este posibilă și necesară întrucât servește cunoașterii (perceperii) de sine (autocunoașterii) și dezvoltării conștiinței de sine (autoconștiinței), aspecte esențiale ce vor da posibilitatea, cu timpul, fiecăruia să descopere sensul propriei valori, premisă necesară oricărei depășiri; o disponibilitate privită în perspectiva educației permanente, care presupune angajarea individului nu numai în procesul propriei formări, ci și în acțiunea de evaluare a propriei formări pentru a deveni capabili de autoperfecționare”. Autoevaluarea permite aprecierea propriilor performanțe în raport cu obiectivele operaționale. Are drept scop să-i ajute pe elevi să-și dezvolte capacitățile de autocunoaștere și de autoevaluare, să compare nivelul la care au ajuns cu nivelul cerut de obiectivele învățării și de standardele educaționale, să-și dezvolte un program propriu de învățare, să-și autoevalueze și valorizeze atitudini și comportamente. Autoevaluarea trebuie făcută sub atenta îndrumare a cadrului didactic. Toate aceste metode complementare de evaluare asigură o alternativă la formulele tradiționale, a căror prezență este preponderentă în activitatea curentă la clasă, oferind alte opțiuni metodologice și instrumentale care îmbogățesc practica evaluativă.

În concluzie, procesele evaluative își relevă deplin funcțiile feedback, atunci când cadrul didactic și elevii se regăsesc în calitate de parteneri în cadrul procesului educațional. Aceasta presupune ca fiecare dintre interlocutori să conștientizeze rolul pe care îl deține la nivelul interacțiunii didactice și să folosească reacțiile partenerului pentru a-și optimiza propriul comportament.

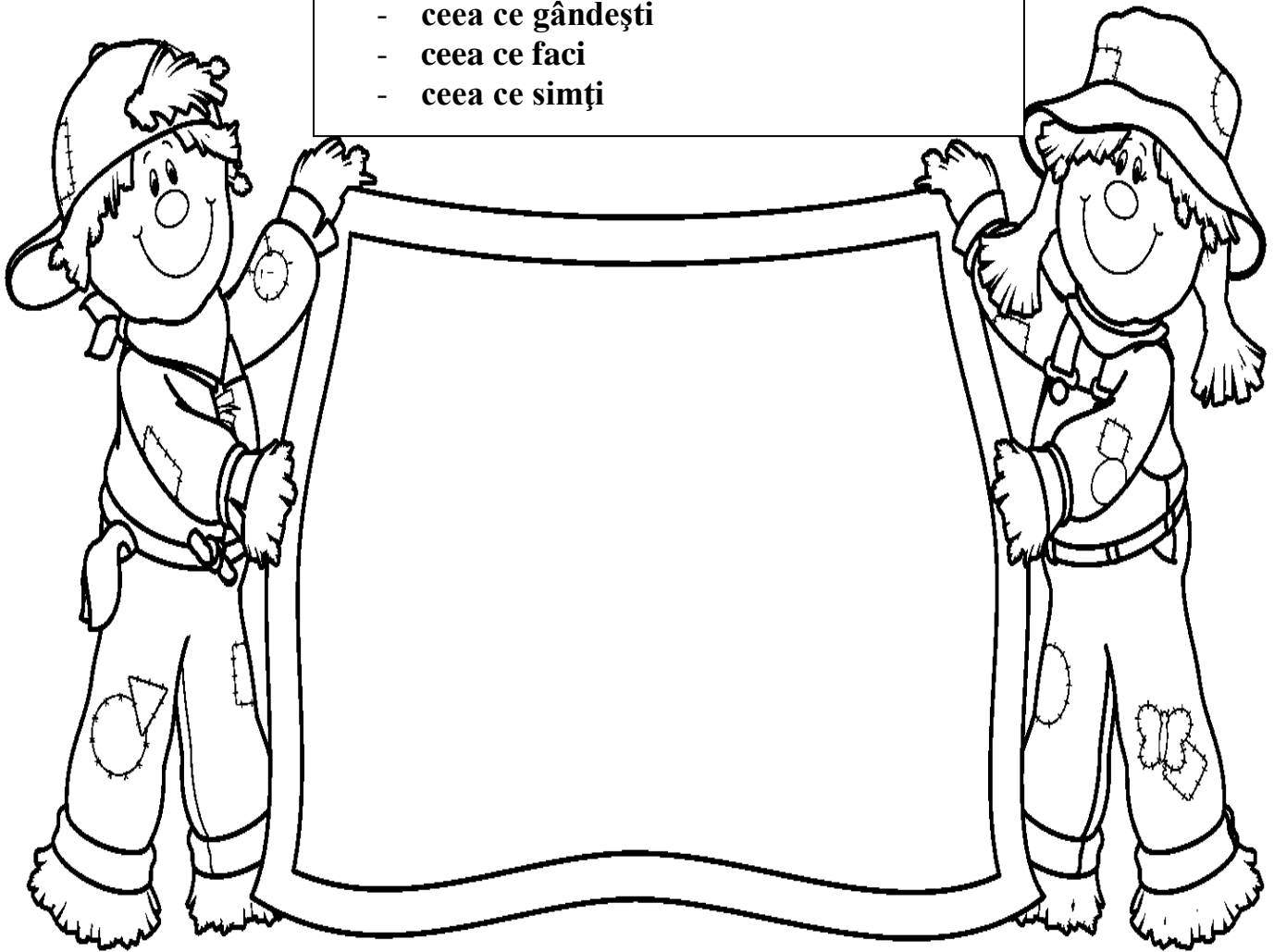
ANEXE-FIȘE DE LUCRU

ANEXA 1

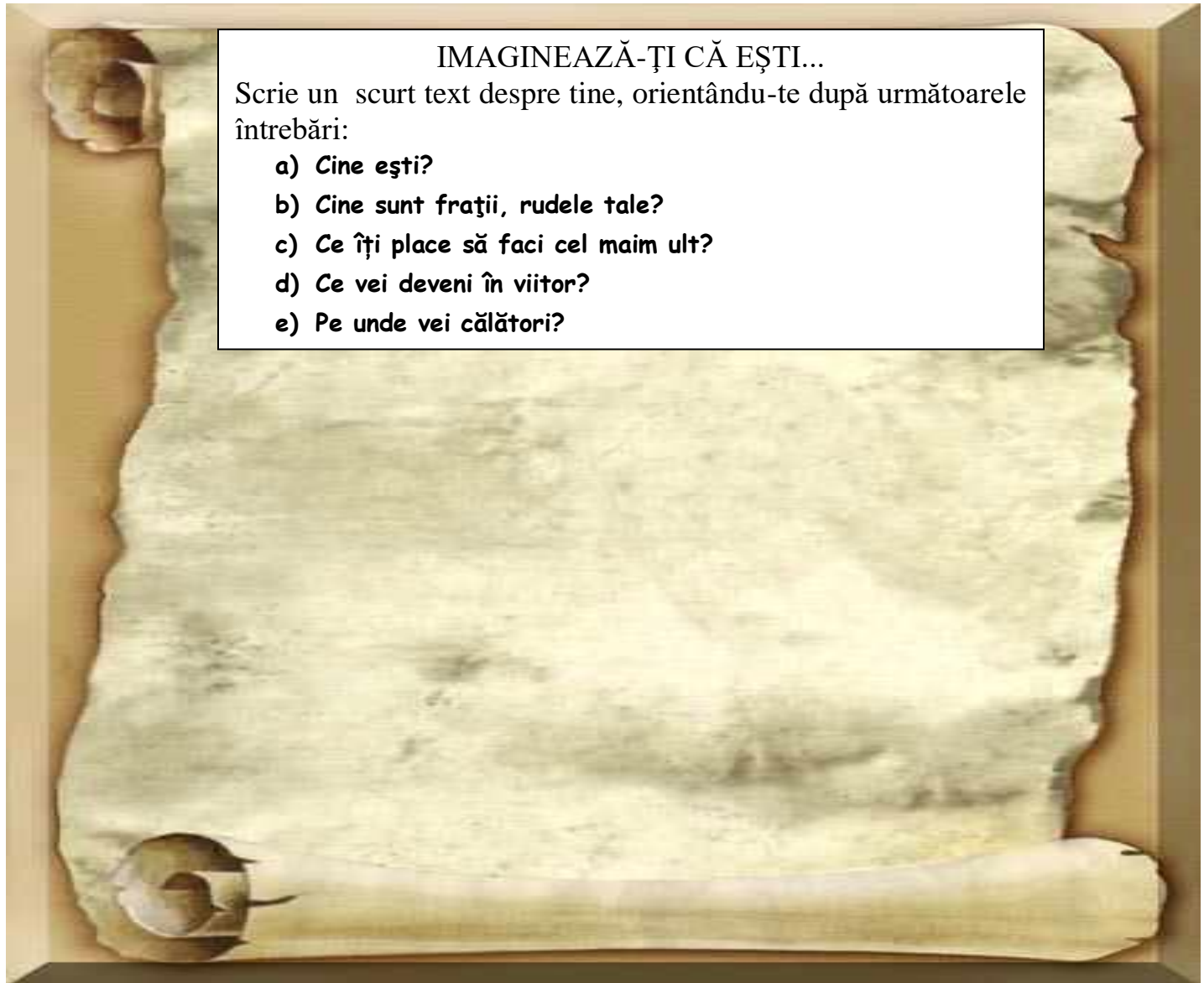
CUM TE-AI DESCRIE PE TINE ÎNSUȚI?

☀ Descrie felul în care:

- **arăți**
- **ceea ce gândești**
- **ceea ce faci**
- **ceea ce simți**

ANEXA 2

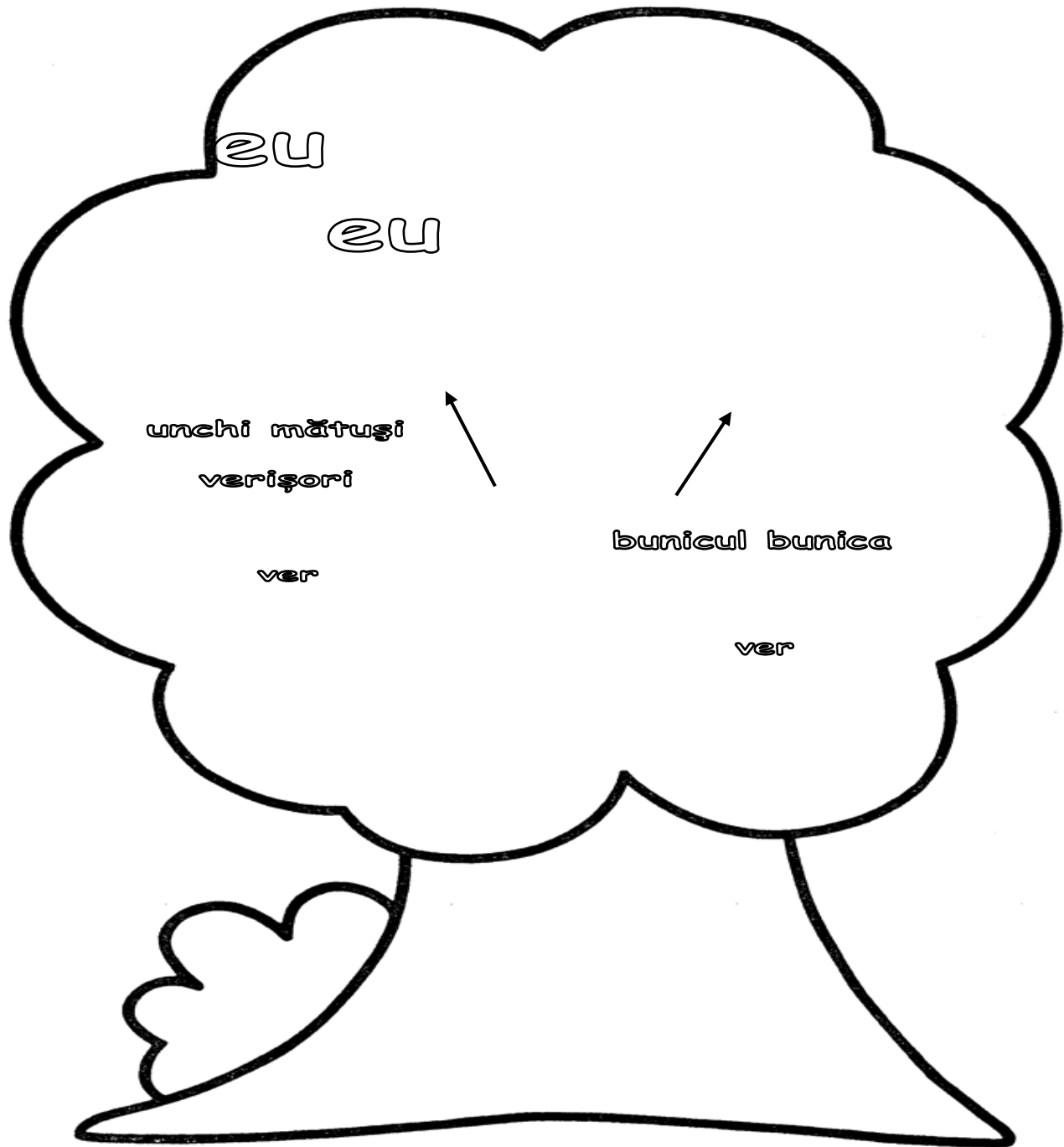

ANEXA 3

Familia mea

frați surori

mama tata

Mama m-a învățat.....

Tata m-a învățat

ANEXA 4

EU ȘI LUMEA MEA

Din lumea mea fac parte:

Îmi place să : fac curățenie ____
mă plimb ____

Cântecul meu preferat este

fac cumpărături ____
mă joc ____

Anotimpul meu preferat este

ascult muzică ____
colorez ____
ajut la bucătărie ____
scriu ____

Părinții sunt plecați . Ce faci ? - inviți toți prietenii și dai petrecere ____

- te uiți la desene ____

- te duci la vecini ____

- speli vasele ____

- citești ____

- stai pe tabletă ____

Care este cea mai mare dorință a ta ?

ANEXA 5

REGULILE FAMILIEI

1. RĂSPUNDE CU RĂBDARE LA URMĂTOARELE ÎNTREBĂRI:

- Pot prietenii mei să vină atunci când părinții nu sunt acasă?
- Pot să stau în camera mea, cu un prieten?.....
- Pot să închid ușa camerei mele?
- Pot să mă duc acasă la prietenii mei , după școală?
- La ce oră trebuie să fiu în casă cel mai târziu?.....
- Trebuie să anunț când mă duc într-un loc nou?.....
- Pot să stau peste noapte la un prieten?.....
- Pot folosi telefonul familiei?
- Care sunt momentele potrivite pentru a efectua apeluri telefonice?
- Există o limită de timp pentru apelurile telefonice?
- Cine poate da permisiunea de a efectua apeluri în străinătate?
- Pot să folosesc computerul de acasă al familie?
- Există un program de a utiliza calculatorul?
- Există o limită de timp pentru utilizarea calculatorului?.....
- Când pot mânca snacks-uri? Cât de mult?

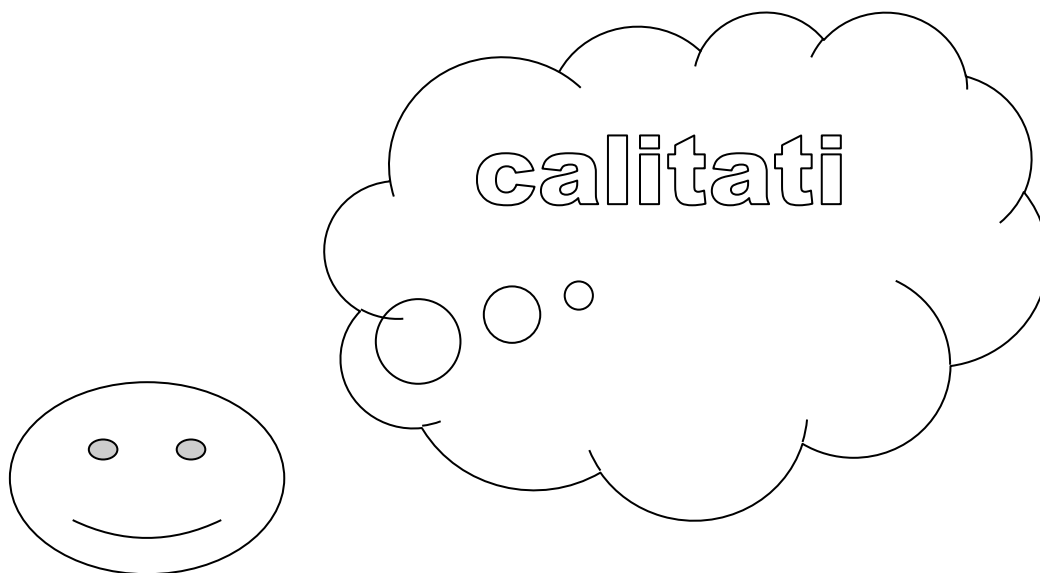

- Cine curăță după snacks-uri?.....
- Pot să aduc un prieten acasă pentru cină?.....
- Pot mânca acasă la prietenul meu?.....
- Cine stabilește meniul acasă?.....
- Cine pune farfuriile și tacâmurile?.....
- Cine curăță masa?.....
- Unde pun uniforma când vin de la școală?.....
- Unde se pun hainele murdare?.....

ANEXA 6

BILE ALBE –BILE NEGRE

Numele și prenumele elevului _____
Clasa _____/Școala _____

Proiect derulat de

ANEXA 7

Identitatea mea de cetățean

Eu am ani

Locuiesc cu

Prietenii mei sunt

Îmi place să privesc la televizor

Activitățile mele preferate

Îmi place

Culoarea:

Mâncarea:

Viețuitoarea:

Cartea preferată

Diverse

Când voi crește mare, vreau să devin

ANEXA 8

PAHARUL MEU CU EMOȚII

- Colorează conținutul paharului după ce emoții simți ACUM.
- Folosește spațiile libere pentru a scrie sau desena alte emoții pe care le simți.

GALBEN -fericire

ROȘU-furie

ROZ-speranță

MOV-teamă

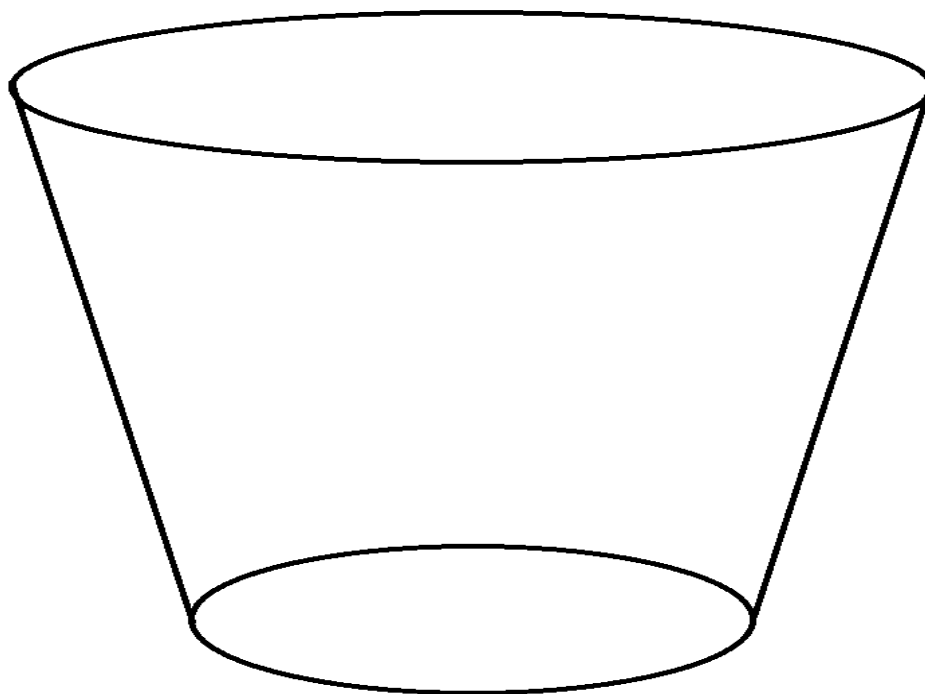
PORTOCALIU-nerăbdare

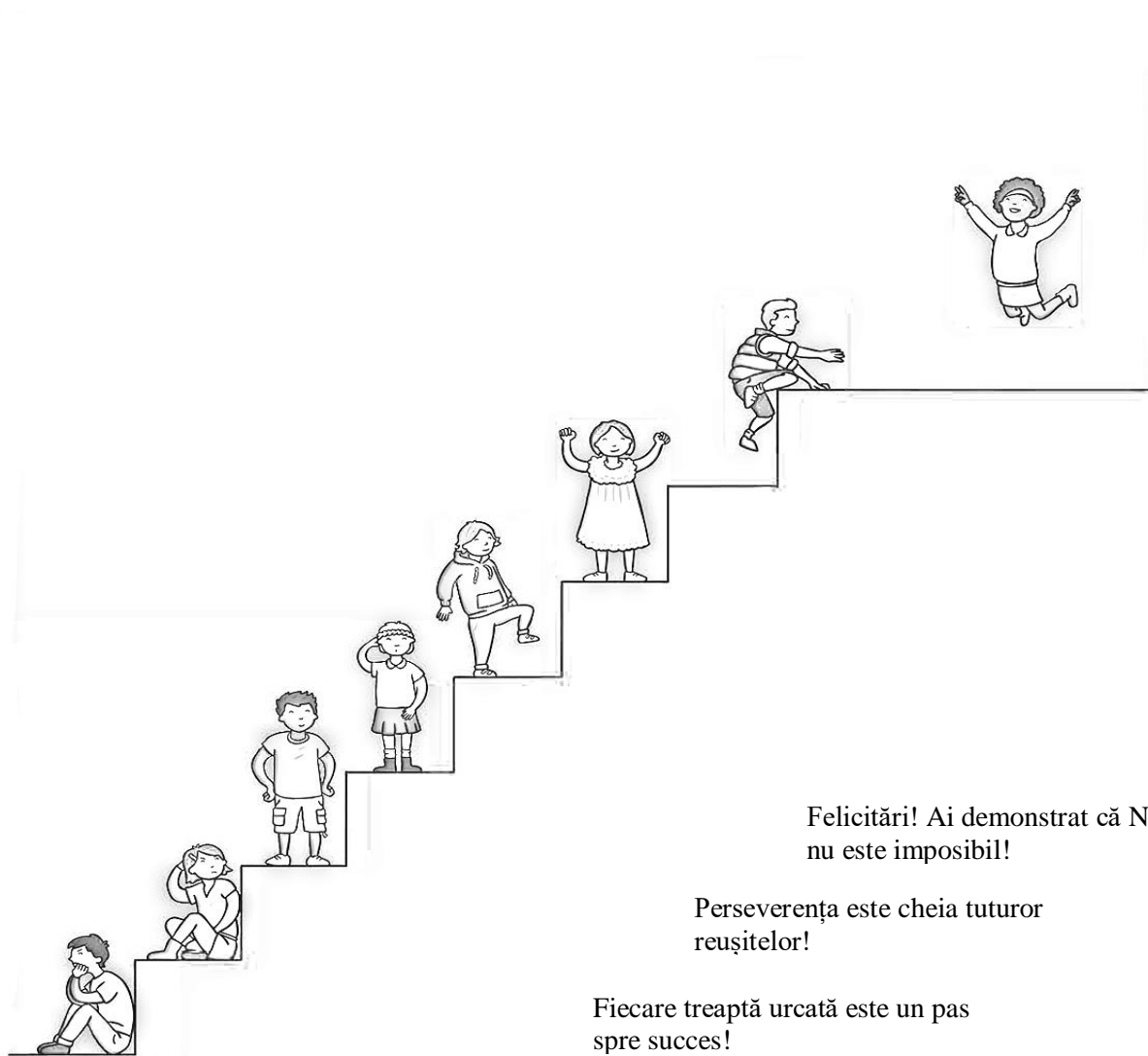
VERDE-încântat

ALBASTRU-supărat

MARO-surprins

_____ - _____ - _____ - _____

Felicitări! Ai demonstrat că NIMIC
nu este imposibil!

Perseverența este cheia tuturor
reușitelor!

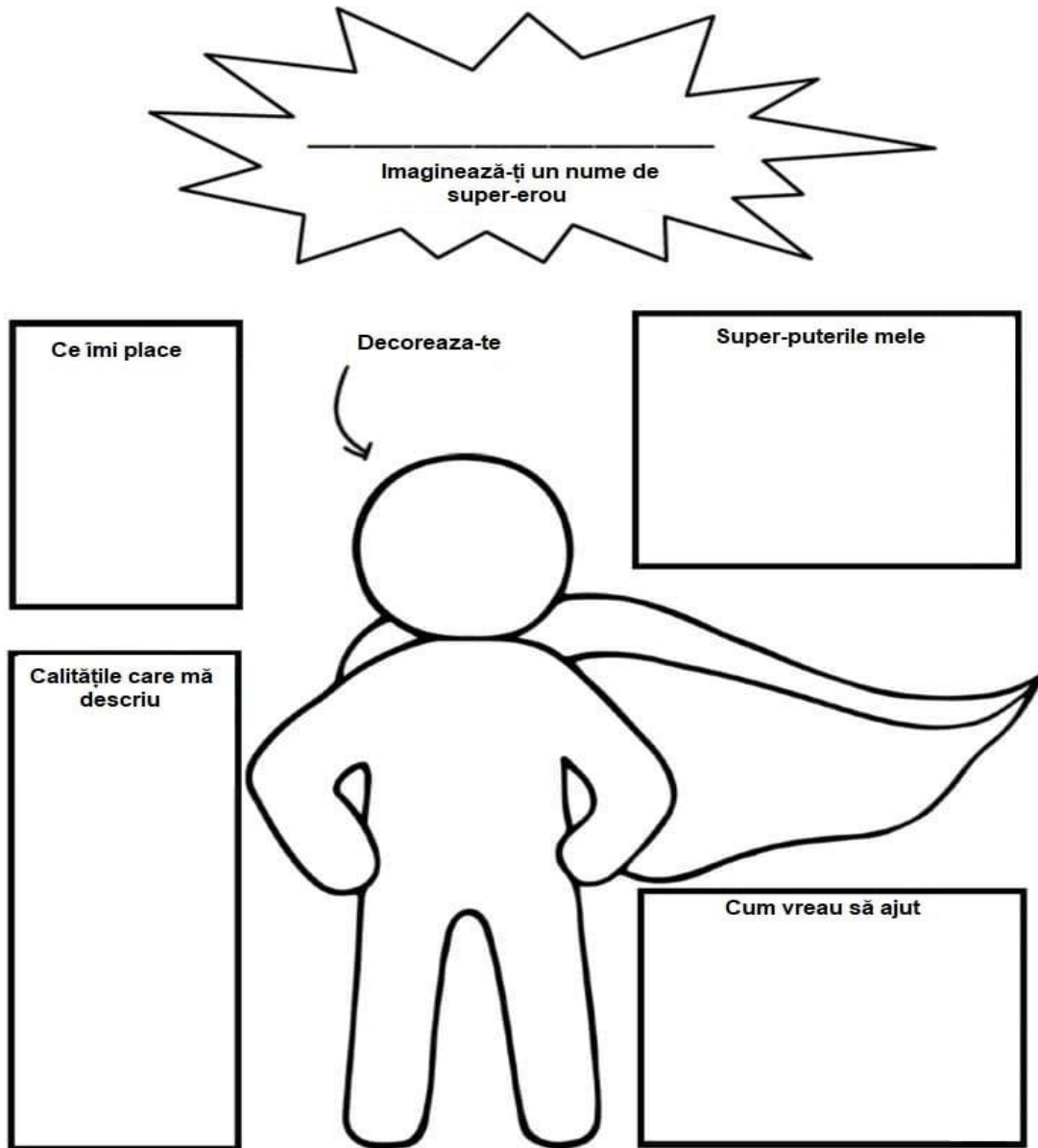
Fiecare treaptă urcată este un pas
spre succes!

Cu curaj vei veuși!

Ai încredere în forțele tale!

Nu te întri ~~Cal~~ ~~Arso~~ ~~cup~~ ~~Pr~~ ~~ma~~ ~~car~~ ~~stă~~ în mâinile
rezolvare! tale!

ANEXA 10

Imaginează-ți un nume de super-erou

Ce îmi place

Decoreaza-te

Super-puterile mele

Calitățile care mă descriu

Cum vreau să ajut

ANEXA 11

Modalități de a reacționa în anumite situații (tachinare, hărțuire, intimidare-bullying)

1. **Ignorarea copilului care tachinează** –comportă-te ca și cum celălalt ar fi invizibil și acționează ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

2. **Transmiterea de mesaje la persoana I**

Exemplu:

Agresor : „Aragaz cu patru ochi”

Victima: „Sunt trist/nu-mi place când faci glume pe seama ochelarilor mei, aș prefera să încetezi!”

Exemplul tău :

Agresor: _____

Victima: _____

Răspunsul paradoxal :

a) schimbă cuvintele de tachinare în complimente

Exemplu:

Agresor : „Aragaz cu patru ochi”

Victima: „Mulțumesc că ai remarcat că am ochelari! „

Exemplul tău :

Agresor: _____

Victima: _____

Proiect derulat de

b) Sau exprimă acordul față de aspectele la care se referă cel care tachinează (lasă agresorul fără replică)

Exemplu:

Agresor : „Ai așa de mulți pistrui!”

Victima: „Este adevărat, am o mulțime de pistrui!”

Exemplul tău :

Agresor: _____

Victima: _____

3. Răspunde cu un compliment

Exemplu:

Agresor : „Uite la tine cum alergi!”

Victima: „Tu ești un bun alergator!”

Exemplul tău :

Agresor: _____

Victima: _____

4. Folosește umorul (este total diferit de răspunsul așteptat și subliniază faptul că nu există un punct vulnerabil care să fi fost atins)

Exemplu:

Proiect derulat de

Agresor : „Uite la tine cum alergi!”

Victima:„Si eu care credeam că semăn cu Bolt!”

Exemplul tău :

Agresor:_____

Victima:_____

ANEXA 12

PROIECT DIDACTIC

DATA:

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT: Școala Gimnazială nr. 4, Buftea

CLASA: a II-a

PROPUNATOR:

DISCIPLINA: „Promovarea diversității și interculturalității” – opțional de educație interculturală

UNITATEA TEMATICĂ: „Salutare primăvară”

FORMA DE REALIZARE: activitate integrată

SUBIECTUL LECȚIEI: „Furnica înțeleaptă” – poveste populară

TIPUL LECȚIEI: mixt

COMPETENȚE SPECIFICE:

✓ **Educație interculturală**

- Audierea și redarea unor povești și legende populare maghiare, rrome, românești.

✓ Comunicare în limba română

1.1. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj rostit cu claritate

Proiect derulat de

- 1.4. Exprimarea interesului pentru receptarea de mesaje orale, în contexte de comunicare cunoscute
- 2.1. Formularea unor enunțuri proprii în diverse situații de comunicare
- 2.2. Transmiterea unor informații prin intermediul mesajelor simple
- 2.3. Participarea cu interes la dialoguri simple, în diferite contexte de comunicare
- 2.4. Exprimarea propriilor idei referitoare la contexte familiare, manifestând interes și încredere în sine

✓ Dezvoltare personală

- 2.2. Transmiterea unor mesaje verbale și nonverbale simple despre propriile experiențe de viață
- 2.3. Explorarea caracteristicilor necesare pentru a fi bun prieten

✓ Matematică și explorarea mediului

- 1.3. Ordonarea numerelor în concentrul 0 -100, folosind poziționarea pe axa numerelor, estimări, aproximări

✓ Muzică și mișcare

- 2.1. Cântarea individuală sau în grup, asociind mișcarea sugerată de text și de ritm
- 2.2. Cântarea, individual sau în grup, asociind acompaniamentul sugerat de ritm

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

A. Cognitive:

Pe parcursul și la sfârșitul lecției elevii vor fi capabili:

- OC1 – să desprindă mesajul unei povești populare;
- OC2. - să exprime o idee, cu cuvinte proprii, referitoare la textul audiat;
- OC3. – să înțeleagă cauzele și efectele emoțiilor asupra noastră și a celor din jur;
- OC4. – să adopte o poziție argumentată referitoare la morala poveștii.
- OC5 – să aprecieze valoarea unei creații populare.

B. Motrice

- OM1 – să-și dirijeze efortul oculomotor către centrul de interes vizat de învățător.

Proiect derulat de

OM2 - să folosească, corect, instrumentul de lipit.

C. Afective

OA1- să manifeste interes pentru conținutul textului-suport;

OA2 – să se mobilizeze pentru a rezolva sarcinile propuse de învățător.

STRATEGIA DIDACTICĂ:

1. **METODE ȘI PROCEDEE:** - conversația, exercițiul, problematizarea, explicația, metoda predicțiilor, munca independentă, jocul didactic.
2. **FORME DE ORGANIZARE:** frontal, individual, perechi.
3. **RESURSE MATERIALE:** tabla, marker, fișe de desenat, culori, material PPT, puzzle, lipici.
4. **RESURSE TEMPORALE:** 45 minute
5. **FORME ȘI TEHNICI DE EVALUARE:** observarea sistematică a comportamentului elevilor, aprecieri verbale, aplauze, stimulente, calificative

BIBLIOGRAFIE:

- ✓ „Programa pentru disciplinele Comunicare în limba română, Matematică și explorarea mediului, Arte vizuale și lucru manual, aprobată

prin ordinul ministrului Nr. 3418/19.03.2013;

- ✓ „Basmе populare românești”, Biblioteca școlarului, ed. Litera;
- ✓ „Povești populare maghiare” youtube.com;
- ✓ C.S. Nicolaescu Plopușor - „Povești și cântece rrome”, Ed. Kriterion ;
- ✓ Ion Al. Dumitru – „Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă”, Ed. De Vest, 2000;
- ✓ Curs formare: “Organizarea interdisciplinară a ofertelor de învățare pentru formarea competențelor cheie la școlarii din clasele I-IV” –

program de formare continuă de tip “blended learning” pentru cadrele didactice din învățământul primar.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI

Evenim. didactic	Compet. specifice	Conținutul științific	Mijloace și metode	Forme de organizare	Evaluare
------------------	-------------------	-----------------------	--------------------	---------------------	----------

Proiect derulat de

1.Moment organizatoric		Asigurarea unui climat educațional favorabil și pregătirea celor necesare bunei desfășurări a lecției.	conversația	frontal	Observarea sistematică
2.Reactualizarea cunoștințelor	CLR 2.2 ED. INTER.	„Înainte de a trece la lecția nouă aș dori să ne reamintim ce am învățat noi la ora trecută de opțional. Ce legendă am ascultat? Cunoaștem autorul ei? Joc didactic: <i>Scaunul povestitorului</i> -1 elev va povesti legenda pe care a auzit-o ora trecută la educație interculturală.	Conversația Povestirea	Frontal individual	Aprecieri verbale calificative
3.Captarea atenției	CLR 2.3 2.4	Elevii vor primi 5 termeni cheie: <i>licurici, buburuză, furnică, pădure, prieteni.</i> Vor fi întrebați ce legătură ar putea fi între aceste cuvinte și cine dorește să spună o poveste scurtă folosind aceste cuvinte.	Conversația	frontal	Aprecieri verbale
4.Anunțarea temei și a obiectivelor	CLR 1.1	Astăzi, la ora de opțional, vom asculta o poveste populară care se numește „ Furnica înțeleaptă ”, iar la finalul acesteia vom descoperi mesajul pe care ni-l transmite. Pentru a spune această poveste am nevoie	Explicația	Frontal	

		de ajutorul vostru, sunteți de acord? (se scriu data și titlul în caiete).			
5.Dirijarea învățării	CLR 1.1	<p>Metoda predicțiilor cu ajutorul unui material ppt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se prezintă primul slide și se citește primul fragment(Anexa 1. <p>„Cum v-ați simțit când am citit acest fragment? Veseli, triști, curioși, plictisiți? Vă rog să vă gândiți, să vă sfătuiți cu colegul și să spuneți ce se va întâmpla în continuare?”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elevii vor face predicții în perechi. Voi citi următorul fragment(menționez că textul a fost împărțit în 4 fragmente). <p>„ Care predicție a fost mai aproape de conținutul lecturii? Ce credeți că s-a întâmplat mai departe?”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lecția continuă iar înainte de ultimul fragment vor fi întrebați: <p>„Cum credeți că se va termina povestea noastră?”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se citește și ultimul fragment. Discuții- 	Calculator Tablă Marker	frontal	Aprecieri verbale
	2.1		perechi	Aprecieri verbale	
	CLR 2.3 2.4		Aprecieri verbale		
	DP 2.2 2.3		Frontal	stimulente	
	ED. INTER.		Problematizarea		
	MM 2.1 2.2		Cântec cu mișcare	frontal	

		<p>care predicție a fost cea mai apropiată de adevăr.</p> <p>„Învățătura care se desprinde din poveste este că atunci când pierdem ceva, ne supărăm, ne enervăm, ne pierdem strălucirea ca și licuriciul. Și odată cu „strălucirea” ne pierdem prietenii, bucuria și fericirea care ar trebui să ne însoțească zi de zi .”</p> <p>-Reflecția</p> <p>„Ce greșală a făcut licuriciul? Voi ce ați fi făcut dacă erați în locul licuriciului? Vouă vi s-a întâmplat vreodată să pierdeți ceva? Cum ați reacționat? Prin ce se aseamănă cele trei personaje din text? Prin ce se deosebesc? Seamănă prietenia lor cu a noastră, a celor din clasa I? De ce?”</p> <p>-Elevii răspund argumentând cu exemple din propria experiență.</p> <p>„Vă place cum s-a terminat povestea? Cum v-ar fi plăcut să se termine?”</p> <p>-După ce se consultă în perechi elevii vor spune cum și-ar fi dorit să se termine povestea,</p>			
--	--	--	--	--	--

		argumentând de ce își doresc acest lucru. -Activitate recreativă: Cântec „ <i>Dacă vesel se trăiește</i> ”			
6. Obținerea performanței	MEM 1.3 CLR 2.4	-Se grupează elevii în 4 grupe pe baza culorilor. -Se distribuie plicuri ce conțin câte un puzzle, dar și fișe cu propoziții potrivite imaginilor. -Elevii vor reîntregi imaginile (prin ordonarea crescător a unor nr. de la 0 la 100) și le vor asocia cu propoziția potrivită. -Se va face povestire după imagini pornind de la puzzle (anexa 2).	Joc didactic Problematizarea	frontal	Aprecieri verbale calificative
7. Evaluare	CLR 1.1	Se vor face aprecieri generale și individuale asupra participării elevilor la lecție, precum și asupra comportamentului lor pe parcursul orei și se va pune flori pe copăcei, în funcție de cum s-au comportat copiii la oră.		frontal	Analiza răspunsurilor calificative

Anexa 1.

Furnica înțeleaptă

A fost odată ca niciodată, într-o pădure oarecare, **o buburuză** care a întâlnit **un licurici**. Buburuza și licuriciul s-au împrietenit și au hotărât să rămână împreună pentru totdeauna. Numai că, și-au dat seama că în pădure erau o mulțime de obstacole, lipsite de importanța pentru alții, dar care pe ei i-ar putea despărți: o crenguță, o pietricică, o frunză...

Și atunci, buburuza și licuriciul au hotărât să se țină tot timpul de mână, pentru ca nimic să nu-i poată despărți. Se plimbau împreună prin pădure și erau foarte fericiți. Dar într-o zi a venit o furtună puternică și licuriciul a observat că buburuza dispăruse.

Licuriciul, singur și trist, a căutat buburuza sub fiecare frunză, sub fiecare crenguță, dar nu a găsit-o. Licuriciul era din ce în ce mai trist și i se părea că pădurea nu mai are niciun gust, niciun sens, niciun farmec... Și cum se plimba licuriciul foarte trist, s-a întâlnit cu o furnică. Licuriciul i-a povestit furnicii ce i se întâmplase, iar furnica i-a spus:

– Dar tu ești Licuriciul, nu? De ce nu strălucești? Poate dacă **AI STRĂLUCI** tare, tare, buburuza te-ar vedea, oricât de departe ar fi și s-ar întoarce la tine.

– Știi că ai dreptate? a spus licuriciul. Eram așa de trist, încât **AM UITAT SĂ STRĂLUCESC!**

Așa că... nu înceta niciodată să strălucești !

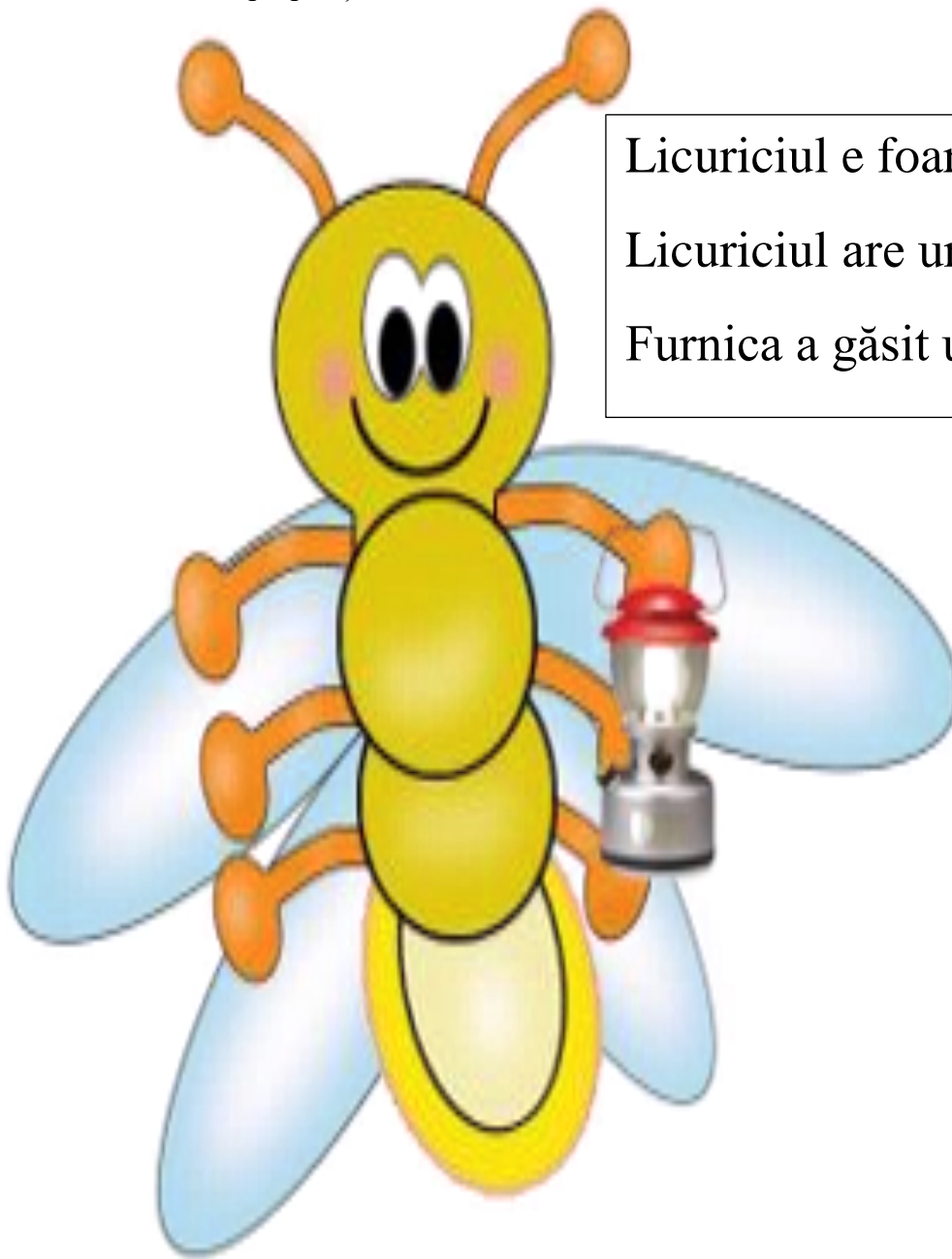
Morala Poveștii...

De cele mai multe ori, când pierdem ceva sau nu obținem ceva, indiferent ce, tristețea și panica ne copleșesc în așa măsură încât uităm cât de valoroși suntem, nu ne mai permitem să strălucim, ca atunci când aveam motive să o facem.

Dacă nu mai avem valorizarea exterioară, dacă nu ne este satisfăcută nevoia de a fi utili, ne considerăm lipsiți de valoare.

Uneori, durerile provocate de eșecuri, de nereușite, ne îmbracă într-o culoare lipsită de strălucire. Ne cufundăm în apatie, în victimizare, refuzând, de cele mai multe ori, fără să ne dăm seama, să mai fim văzuți de persoanele dragi de lângă noi...

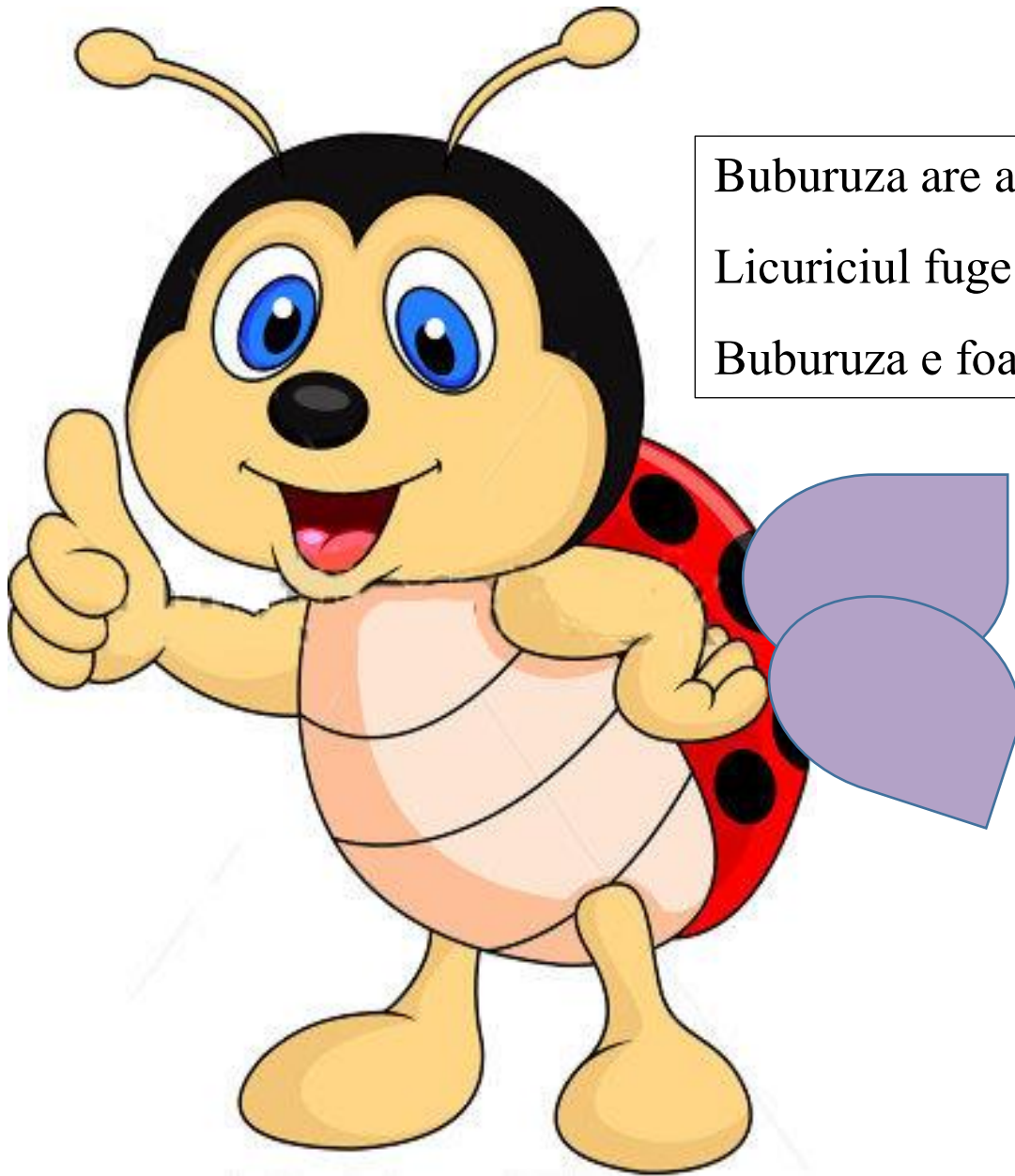
Anexa 2 Puzzle + propoziții

Licuriciul e foarte trist.
Licuriciul are un felinar roșu.
Furnica a găsit un felinar.

Furnica merge la piață.
Furnica are două antene.
Florile au înflorit.

Buburuza are aripi roz.
Licuriciul fuge de furnică.
Buburuza e foarte fericită.

Furnica îl ceartă pe licurici.

A venit iarna.

Buburuza și licuriciul sunt
prietenii.

Proiect derulat de

Cum să nu ne educăm copiii...

Dacă trăiesc în critică și cicăleală, copiii învață să condamne;

Dacă trăiesc în ostilitate, copiii învață să fie agresivi;

Dacă trăiesc în teamă, copiii învață să fie anxioși;

Dacă trăiesc înconjurați de milă, copiii învață autocompătirea;

Dacă trăiesc înconjurați de ridicol, copiii învață să fie timizi;

Dacă trăiesc în gelozie, copiii învață să simtă invidia;

Dacă trăiesc în rușine, copiii învață să se simtă vinovați;

Dacă trăiesc în încurajare, copiii învață să fie încrezători;

Dacă trăiesc în toleranță, copiii învață răbdarea;

Dacă trăiesc în laudă, copiii învață prețuirea;

Dacă trăiesc în acceptare, copiii învață să iubească;

Dacă trăiesc în aprobare, copiii învață să se placă pe sine;

Dacă trăiesc înconjurați de recunoaștere, copiii învață că este bine să ai un țel;

Dacă trăiesc împărțind cu ceilalți, copiii învață să fie generoși;

Dacă trăiesc în onestitate, copiii învață respectul pentru adevăr;

Dacă trăiesc în corectitudine, copiii învață să fie drepecți;

Dacă trăiește în bunăvoință și considerație, copiii învață respectul;

Dacă trăiește în siguranță, copiii învață să aibă încredere în ei și în ceilalți;

Dacă trăiește în prietenie, copiii învață că e plăcut să trăiești pe lume.

Dorothy Law Nolte

BIBLIOGRAFIE

Cerghit, I., Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii, Editura Aramis, București, 2002

Cerghit, I., Metode de învățământ, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997

Dumitru, I., Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă, Editura de Vest, Timișoara, 2001

Ionescu, M., Radu I., Didactica modernă, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001

Marcu V. , Filimon L., Psihopedagogie pentru formarea profesorilor, Editura Universității din Oradea, 2003

Nicola, Ioan, Pedagogie, Editura Didactică și Pedagogică, RA, București, 1994

Plugaru, Livia, Pavalache, Mariela, Educație interculturală, Editura Psihomedica, 2007.

Radu, T I., Evaluarea în procesul didactic, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2000

Radu, Ion .Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului, București, E.D.P., 1981

Stoica, A., Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică, Ed. Humanitas Educațional, București, 2003

ORDIN 1540_2007_Anexa 1_eliminare segregare romi

ORDIN 1540_2007_Anexa 3_indicatori_incluziune

Proiect realizat de Fundația Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, cu sprijinul financiar al Mecanismului Financiar al SEE 2014 – 2021. Conținutul paginii nu reflectă opinia oficială a Operatorului de Program, a Punctului Național de Contact sau a Oficiului Mecanismului Financiar Informațiile și opiniile exprimate reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului/autorilor.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă.

Proiect derulat de

